

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA‘LIM VAZIRLIGI**

JIZZAX POLITEXNIKA INSTITUTI

“SERViS” fakulteti

“MENEJMENT”
kafedrası

«IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT»

fanidan

amaliy mashg‘ulotlarni bajarish uchun
va mustaqil ishlarini tashkil etish, nazorat
qilish va baholash bo‘yicha

USLUBIY QO‘LLANMA

5230200- Menejment (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)
yunalishi uchun

Jizzax – 2019 y.

JizPI ilmiy-uslubiy muhokama etilgan va tasdiqlangan. (2019 yil "10" avgustdagi "1" – sonli bayonnoma).

Kengashi raisi: **dots. Egamnazarov G'.G'**

"Servis" fakultet ilmiy- uslubiy kengashida muhokama etilgan va tasdiqlangan. (2019 yil "17" avgustdagi "1" – sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi: **p.f.d. Hamidov J.A**

"Menejment" kafedrasining 2019 yil "26" avgustdagi "1" – son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri: **i.f.n., dots. S. Abdunazarov**

Mazkur uslubiy qo'llanma 5230200- Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) yunalishi uchun fanidan amaliy mashg'ulotlar mohiyatini yoritib berishga qaratilgan.

Taqrizchilar:

I.f.n., dotsent

Abdunazarov Saidahmad.

I.f.n., dotsent

Aynaqulov Muhiddin

Tuzuvchi:

kat.o'qit. SH.Rasulova

KIRISH

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini tahlil qilish usullarini o'rganish, auditorlik tekshiruvdan o'tkazish, moliyaviy xisobot bo'yicha auditorlik xulosasi xamda xisobotini rasmiylashtirish, auditning professional xizmatlarini ko'rsatishni tashkil qilish, auditorlik tashkiloti tomonidan xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning buxgalteriya xisobi, moliyaviy xisoboti va boshqa moliyaviy axborotlarining to'g'riligi va qonun xujjatlarga mosligi to'g'risida xolis va asosli fikrni shakllantirish uchun zarur bo'lgan auditorlik amallarini bajarish bo'yicha nazariy bilim berishdan iborat.

Fanning vazifalari - bakalavriat talabalariga xo'jalik yurituvchi sub'ektlar faoliyatini tahlil etish vositalarini o'rgatish; tahlil jarayonida qo'llaniladigan usullarni belgilash; tahlil ishlarini tashkil etish; tahlil natijalarini umumlashtirish va rasmiylashtirishdan shuningdek korxonalarni iqtisodini boshqarishning, xo'jalik jarayonlari, ularning samaradorligini va moliyaviy natijalarini baholashni, moliya – xo'jalik faoliyatiga iqtisodiy tashxis qo'yishning usullari haqida, auditorlik faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy-xuquqiy xujjatlar bilan chuqur tanishtirish; auditorlik tekshiruvini tayyorlash uchun xo'jalik yurituvchi sub'ekt faoliyati bilan tanishish, shartnoma tuzish, dastlabki kelishuvlarni amalga oshirish, auditning dastlabki rejasi va dasto'rini tuzish to'g'risida bilim berishdan iborat.

1-MAVZU.IQTISODIY TAHLILNING PREDMETI, VAZIFALARI VA MAZMUNI

Reja:

- 1.Korxonalar (birlashmalar) faoliyatining atroflicha va keng o'rganish iqtisodiy tahlilning asosiy mohiyatidir. Iqtisodiy tahlil predmeti.
- 2.Korxonalar, birlashmalar, konsernlar va vazirliklar xo'jalik faoliyatini tahlil qilish vazifalari.
3. Iqtisodiy tahlil nazariyasi fanining iqtisodiy fanlar majmuasida tutgan o'rni.

1-topshiriq:

Mualliflar tomonidan iqtisodiy tahlilning predmeti bo'yicha berilgan ta'riflarni quyidagi jadvalda bering.

	Iqtisodiy tahlilning predmetiga berilgan ta'rif	Muallif	Predmetga berilgan ta'rifning to'laqonligi va boshqa ta'riflardan farqi
	2	3	4

2-topshiriq:

Quyidagi berilgan ro'yxatga ko'ra qaysi mavzular boshqaruv (ichki) tahlilga, qaysilari esa moliyaviy (tashqi) tahlil tarkibiga kiradi. Bularni tasvir (sxema) shaklida ifoda eting.

1. Ichki xo'jalik (ishlab chiqarish) tahlili.
2. Mahsulot hajmini tahlili.
3. Qarzga olingan mablag'lardan foydalanishni tahlili.
4. Korxonada faoliyatini reyting asosida baholash va tahlil qilish.
5. Korxonaning o'z kapitalidan foydalanishni tahlil qilish.
6. Marketing tizimini tahlil qilish.

7. Korxonaning xo'jalik faoliyatini kompleks tahlil qilish.
8. Korxonaning likvidlilik (oson pullanadigan), to'lov qobiliyati va bozor barqarorligi ko'rsatkichlarini tahlil qilish.
9. Biznes-rejani asoslanganligini va uning bajarilishini tahlil qilish.
10. Mutlaq ko'rsatkichlarni (foyda ko'rsatkichlarni) tahlil qilish.
11. Nisbiy ko'rsatkichlar (rentabellik ko'rsatkichlari)ni tahlil qilish.
12. Korxonaning texnika-tashkiliy darajasini tahlil qilish.
13. Avanslashgan kapitaldan samarali foydalanishni tahlil qilish.
14. Ichki xo'jalik moliyaviy tahlil.
15. Tashqi moliyaviy tahlil.
16. Ishlab chiqarish resurslaridan foydalanishni tahlil qilish.
17. Mahsulot hajmi, tannarx va foyda ko'rsatkichlarining o'zaro bog'liqliklarini tahlil qilish.

2-MAVZU. IQTISODIY TAHLILNING METODI VA UNDA QO'LLANILADIGAN AN'ANAVIY USULLAR

Reja:

1. Iqtisodiy tahlil metodi ta'rifi va uning xususiyatlariga atroflicha sistemali yondoshish, iqtisodiy, sotsial va ekologik muammolarni birgalikda qo'shib o'rganishlik tahlil metodining asosiy tamoyillari.
2. Iqtisodiy tahlil uslubiyatini muhim xususiyatidir.
3. Iqtisodiy tahlilning maxsus usullari va ularni tavsiflash.

Nazorat usun savollar va topshiriqlar

1. Iqtisodiy tahlil fanining usuli to'g'risida umumiy tushuncha.
2. xo'jalik hodisalarining harakati, o'zgarishi va rivojlanishi;
3. xo'jalik faoliyati qarama-qarshiliklar birligi va kurashining natijasi;
4. tahlil qilinayotgan ob'ektlarning xo'jalik faoliyatini o'rganishda « analyse » va « synthise » o'rtasidagi nisbat;
5. korxonalarining xo'jalik faoliyatini bilish jarayonida « induksiya » va « deduksiya » usullarini qo'llash;
6. tahliliy jarayonlarni o'rganishda bilish nazariyasini 3 bosqichini (jonli mushohada, ilmiy abstraksiya va amaliyot) qo'llash.
7. Iqtisodiy tahlilning usuliga ta'rif.
8. Iqtisodiy tahlil usulining o'ziga xos xususiyatlari.

3-MAVZU. IQTISODIY TAHLILNING TURLARI, AXBOROT MANBALARI VA IQTISODIY TAHLIL ISHLARINI TASHKIL ETISH

Reja:

1. Xo'jalik faoliyatini tahlil qilish turlarini turkumlash va ularning boshqaruv funksiyalari
2. Iqtisodiy tahlil turlari
3. Iqtisodiy tahlilning asosiy axborot manba'lari.
4. Tahliliy hisoblar va tahlil natijalarini rasmiylashtirish
5. Iqtisodiy tahlil bosqichlari
6. Iqtisodiy tahlil dasturini tuzish
7. Iqtisodiy tahlil uchun materiallar tayyorlash
8. Korxonalarining faoliyatini iqtisodiy tahlil qilishda qatnashadigan sub'ektlar

Nazorat uchun savollar va topshiriqlar

1. Iqtisodiy tahlil turlarini turkumlash.

2. Joriy (retrospektiv), tezkor va istiqbolli tahlilni tashkil etish usulining o'ziga xos xususiyatlari.
3. Joriy tahlilni tashkil etish va uning uslubi.
4. Tezkor tahlilni tashkil etish va uning uslubi.
5. Istiqbolli tahlilni tashkil etish va uning uslubi.
6. Korxonada faoliyatining tahlili, tarmoqlar tahlilini tashkil etish va uning uslubi.
7. Xo'jaliklararo taqqoslama tahlilni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.
8. Funksional qiymat tahlilini tashkil etish va uning uslubi.

4-MAVZU. KORXONALARNING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLARNI TAHLIL QILISH USULLARI

Reja:

- 5.1. Mahsulotni ishlab chiqarish va uni sotishni tahlil qilish usullari.
- 5.2. Korxonalarining mehnat resurslari bilan ta'minlanishi va ulardan samarali foydalanishni tahlil qilish usullari.
- 5.3. Asosiy fondlarning tarkibi, holati va ulardan samarali foydalanishni tahlil qilish usullari.
- 5.4. Korxonalarni moddiy resurslar bilan ta'minlanishini va ulardan foydalanishni tahlil qilish usullari.
- 5.5. Mahsulot tannarxini tahlil qilish usullari.
- 5.6. Mahsulot ishlab chiqarish bo'yicha ichki xo'jalik rezervlarini aniqlash usuli.

1-topshiriq:

1. Quyida berilgan ro'yxatga asosan har bir guruh ko'rsatkichlardan pirovard ko'rsatkichlar va ularning o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillar (ko'rsatkichlarni) aniqlang.

Mahsulot hajmi, sanoat ishlab chiqarish xodimlarining ro'yxatdagi o'rtacha soni, bir ishlovchiga to'g'ri keluvchi o'rtacha yillik ish unumi (mehnat unumdorlik darajasi), texnika darajasi, ishlab chiqarish texnologiyasi, mehnat va ishlab chiqarishni boshqarish;

- bir maromda mol etkazib berish, mahsulotni bir maromda ishlab chiqarish, asbob-uskunalarni o'z vaqtida va sifatli ta'mirlash, asbob-uskunalarining bo'sh turib qolishini kamaytirish.

Mahsulot hajmi, sanoat ishlab chiqarish asosiy fondlarining o'rtacha yillik qiymati, fond samarasi, moddiy xarajatlar, material sig'imi.

2-topshiriq:

1. Quyida berilgan ma'lumotlarga asosan korxonada asbob-uskunalaridan foydalanish darajasini baholash uchun taqqoslash usulining qaysi xillarini qo'llaymiz:

ushbu korxonada asbob-uskunalarining smenali ishlash koeffitsienti - 1,7; o'rtacha tarmoq bo'yicha - 1,6; tarmoqning eng ilg'or korxonasida - 1,8; boshqa tarmoqlarning eng ilg'or korxonalarida - 2,5.

Taqqoslash usulining shartlarini hisobga olgan holda tahlil qilinayotgan korxonada asbob-uskunalarining smenali ishlash koeffitsientini oshirish imkoniyatini aniqlang.

2. Quyidagi berilgan mahsulot ishlab chiqarish uchun 10 norma-soat rejalashtirilgan, haqiqatga - 12, o'tgan yili esa - 13; A - korxonada - 15, V - korxonada - 10.

3. Mahsulot hajmining o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillar - mehnat resurslari, mehnat vositalari va mehnat predmetlari omillari tizimi bo'yicha tahliliy formula tuzib, ularning bir-biri bilan uzviy ravishda bog'langanligi ta'riflab berib va tegishli xulosa yozing.

4. Quyida berilgan jadval ma'lumotlariga asosan pirovard ko'rsatkichni aniqlang va uning o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillarni mutlaq farq va zanjirni almashtirish usullari orqali aniqlang va xulosa yozing (ming so'm hisobida).

Ko'rsatkichlar	SHartli belgi	Reja bo'yicha	Haqiqatda
----------------	---------------	---------------	-----------

1. Sotilmagan mahsulotning yil boshiga qoldig'i	T1	1000	1500
2. Tovar mahsuloti	M	40000	42000
3. Sotilmagan mahsulotning yil oxiriga qoldig'i	T2	800	900

5-MAVZU. KORXONALAR MOLIYAVIY NATIJALARINI TAHLIL QILISH

Reja:

1. Moliyaviy natijalar taxlili mazmuni va vazifalari hamda taxlil manbalari
2. Moliyaviy natijalarning shakllanishi, asosiy kursatkichlar va ularning turlari
3. Maxsulot (ish, xizmatlarni) sotishdan olingan moliyaviy natijalar taxlili
4. Davr harajatlarining taxlili
5. Asosiy faoliyat va operatsion jarayonlaridan olingan daromad va harajatlar taxlili
6. Moliyaviy faoliyatdan olingan daromad va yukotishlar taxlili
7. Favqulodda foyda va zararlar, korxonada xisob foydasi (solik tuloviga kadar foyda) hamda sof foyda va uning uzgarishini omilli taxlili

6-MAVZU. AUDITNING MOHIYATI, UNING MAQSADI VA VAZIFALARI. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AUDITORLIK FAOLIYATINI TASHKIL QILISHNING XUQUQIY ASOSLARI. AUDITORLIK TEKSHIRUVINING TURLARI, HILLARI VA SHAKLLARI.

REJA:

1. Auditning paydo bo'lishi va rivojlanish bosqichlari
2. Auditorlik faoliyatining mohiyati, maqsadi va vazifalari.
3. O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini tashkil qilishning huquqiy asoslari
4. Auditning paydo bo'lishi va rivojlanishi bosqichlari

7-MAVZU. AUDITDA MUXIMLIK TUSHUNCHASI VA AUDITORLIK RISKI. AUDITORLIK TEKSHIRUVLARINI REJALASHTIRISH

REJA:

- 1 Muximlik tushunchasi va uning auditdagi ahamiyati.
2. Muximlik darajasi, uni aniqlashda qo'llaniladigan asosiy ko'rsatkichlar tizimini shakllantirish tartibi.
3. Muximlik darajasini auditda qo'llash tartibi.
4. Auditorlik riski tushunchasi, auditorlik risklarining maqbul to'plami va unga ta'sir ko'rsatadigan shart-sharoitlar.
5. Auditorlik risklar maqbul to'plamining elementlari va ularni baholash.
6. Muximlik darajasi va auditorlik riski tushunchalarining o'zaro bog'liqligi.
7. Auditorlik faoliyatini rejalashtirishning maqsadi, vazifalari, bosqichlari va asosiy tamoyillari.
8. Auditning umumiy rejasini tuzish.
9. Auditning dasturini tuzish.

8-MAVZU. AUDITORLIK- DALILLARI. EKSPERT ISHLARIDAN VA BOSHQA

AUDITORLIK TASHKILOTI MA'LUMOTLARIDAN FOYDALANISH.

REJA:

1. Auditorlik dalillar tushunchasi, ularning tayinlanishi va oldiga qo'yiladigan talablar.
2. Auditorlik dalillarning turlari.
3. Auditorlik dalillarni olish manbalari.
4. Auditorlik amallari va auditorlik dalillarini to'plash.
5. Auditorlik dalillarni olish usullari.
6. Ekspert ishidan auditorlik dalili sifatida foydalanish.
7. Ekspert xulosasi va uni tarkibiy qismlari.

9-MAVZU: AUDITORLIK TEKSHIRUVINING YAKUNIY BOSQICHI.

REJA:

1. Auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash.
2. Auditorlik hisoboti va uni tuzish tartibi.
3. Auditorlik xulosasi va uni tuzish tartibi.
1. Auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash.

10-MAVZU. AKTIVLAR AUDITI

REJA:

1. Asosiy vositalar auditini tashkil etish tartibi va o'tkazish ketma-ketligi.
2. Asosiy vositalar auditida foydalaniladigan ma'lumot manbalari.
3. Nomoddiy aktivlarning mohiyati, ahamiyati, o'ziga xos belgilari va auditining xususiyatlari.
4. Nomoddiy aktivlar auditini tashkil etish va o'tkazishning umumiy tartibi
5. Asosiy vositalar auditini tashkil etish tartibi va o'tkazish ketma-ketligi.

11-MAVZU. MAJBURIYATLAR AUDITI

REJA:

1. Hisob-kitoblar auditining maqsadi, vazifalari va ma'lumot manbalari.
2. Mehnat haqi bo'yicha hisob-kitoblar auditi.
3. Hisobdor shaxslar bilan hisob-kitoblar auditi.
4. Xodimlar bilan boshqa muomalalar bo'yicha hisob-kitoblar auditi.
5. Mol etkazib beruvchi va pudratchilar bilan hisob-kitoblar auditi.
6. Xaridorlar va buyurtmachilar bilan hisob-kitoblar auditi.
7. Turli debitorlar va kreditorlar bilan hisob-kitoblar auditi.
8. Bank kreditlari va bankdan tashqari olingan qarzlarni bo'yicha hisob-kitoblar auditi.

12-MAVZU. KORXONA XUSUSIY KAPITALI AUDITI

REJA:

1. Ustav kapitalini tekshirishning maqsad va vazifalari.
2. Ta'xis hujjatlarini tekshirish.
3. Dastlabki hujjatlarni tekshirish.
4. Sintetik va analitik hisob registrlarini tekshirish.
5. Qo'shilgan kapitalni tekshirish.
6. Zahira kapitalini tekshirish.

1-topshiriq:

Mualliflar tomonidan iqtisodiy tahlilning predmeti bo'yicha berilgan ta'riflarni quyidagi jadvalda bering.

	Iqtisodiy tahlilning predmetiga berilgan ta'rif	Muallif	Predmetga berilgan ta'rifning to'laqonligi va boshqa ta'riflardan farqi
	2	3	4

2-topshiriq:

Quyidagi berilgan ro'yxatga ko'ra qaysi mavzular boshqaruv (ichki) tahlilga, qaysilari esa moliyaviy (tashqi) tahlil tarkibiga kiradi. Bularni tasvir (sxema) shaklida ifoda eting.

1. Ichki xo'jalik (ishlab chiqarish) tahlili.
2. Mahsulot hajmini tahlili.
3. Qarzga olingan mablag'lardan foydalanishni tahlili.
4. Korxonada faoliyatini reyting asosida baholash va tahlil qilish.
5. Korxonaning o'z kapitalidan foydalanishni tahlil qilish.
6. Marketing tizimini tahlil qilish.
7. Korxonaning xo'jalik faoliyatini kompleks tahlil qilish.
8. Korxonaning likvidlik (oson pullanadigan), to'lov qobiliyati va bozor barqarorligi ko'rsatkichlarini tahlil qilish.
9. Biznes-rejani asoslanganligini va uning bajarilishini tahlil qilish.
10. Mutlaq ko'rsatkichlarni (foyda ko'rsatkichlarni) tahlil qilish.
11. Nisbiy ko'rsatkichlar (rentabellik ko'rsatkichlari)ni tahlil qilish.
12. Korxonaning texnika-tashkiliy darajasini tahlil qilish.
13. Avanslashgan kapitaldan samarali foydalanishni tahlil qilish.
14. Ichki xo'jalik moliyaviy tahlil.
15. Tashqi moliyaviy tahlil.
16. Ishlab chiqarish resurslaridan foydalanishni tahlil qilish.
17. Mahsulot hajmi, tannarx va foyda ko'rsatkichlarining o'zaro bog'liqliklarini tahlil qilish.

3-topshiriq:

1. Quyida berilgan ro'yxatga asosan har bir guruh ko'rsatkichlardan pirovard ko'rsatkichlar va ularning o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillar (ko'rsatkichlarni) aniqlang.

Mahsulot hajmi, sanoat ishlab chiqarish xodimlarining ro'yxatdagi o'rtacha soni, bir ishlovchiga to'g'ri keluvchi o'rtacha yillik ish unumi (mehnat unumdorlik darajasi), texnika darajasi, ishlab chiqarish texnologiyasi, mehnat va ishlab chiqarishni boshqarish;

- bir maromda mol etkazib berish, mahsulotni bir maromda ishlab chiqarish, asbob-uskunalarini o'z vaqtida va sifatli ta'mirlash, asbob-uskunalarining bo'sh turib qolishini kamaytirish.

Mahsulot hajmi, sanoat ishlab chiqarish asosiy fondlarining o'rtacha yillik qiymati, fond samarasi, moddiy xarajatlar, material sig'imi.

4-topshiriq:

1. Quyida berilgan ma'lumotlarga asosan korxonada asbob-uskunalaridan foydalanish darajasini baholash uchun taqqoslash usulining qaysi xillarini qo'llaymiz:

ushbu korxonada asbob-uskunalarining smenali ishlash koeffitsienti - 1,7; o'rtacha tarmoq bo'yicha - 1,6; tarmoqning eng ilg'or korxonasida - 1,8; boshqa tarmoqlarning eng ilg'or korxonalarida -2,5.

Taqqoslash usulining shartlarini hisobga olgan holda tahlil qilinayotgan korxonada asbob-uskunalarining smenali ishlash koeffitsientini oshirish imkoniyatini aniqlang.

2. Quyidagi berilgan mahsulot ishlab chiqarish uchun 10 norma-soat rejalashtirilgan, haqiqatga - 12, o'tgan yili esa - 13; A - korxonada - 15, V – korxonada - 10.

3. Mahsulot hajmining o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillar –mehnat resurslari, mehnat vositalari va mehnat predmetlari omillari tizimi bo'yicha tahliliy formula tuzib, ularning bir-biri bilan uzviy ravishda bog'langanligi ta'riflab bering va tegishli xulosa yozing.

4. Quyida berilgan jadval ma'lumotlariga asosan pirovard ko'rsatkichni aniqlang va uning o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillarni mutlaq

farq va zanjirni almashtirish usullari orqali aniqlang va xulosa yozing (ming so'm hisobida).

Ko'rsatkichlar	SHartli belgi	Reja bo'yicha	Haqiqatda
1. Sotilmagan mahsulotning yil boshiga qoldig'i	T1	1000	1500
2. Tovar mahsuloti	M	40000	42000
3. Sotilmagan mahsulotning yil oxiriga qoldig'i	T2	800	900

5. Quyida berilgan jadval ma'lumotlariga asosan umumlashgan ko'rsatkichni aniqlang va uning o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillarni zanjirli almashtirish usuli orqali aniqlang.

Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	Biznes rejada	Haqiqatda
1. Ishchilarning ro'yxatdagi o'rtacha soni	kishi	130	135
2. Bir ishchi tomonidan bir yilda o'rtacha ishlangan kishi-kunlari.	kun	240	210
3. Ish kuni uzunligi	soat	8,00	7,65

5-topshiriq:

Quyida berilgan jadval ma'lumotlariga asosan pirovard ko'rsatkich - tovar mahsuloti hajmini aniqlang va uning o'zgarishiga ta'sir qiluvchi mehnat omillarini zanjirli almashtirish, ko'rsatkichlarni bajarilishi foizi va o'sish sur'atidagi farq hamda ko'rsatkichlar darajasidagi farq usullari orqali aniqlang. Jadvallarga tegishli xulosalar yozing hamda korxonaning mahsulot ishlab chiqarishni ko'paytirish borasida ichki xo'jalik rezervlari summasini aniqlang.

Ko'rsatkichlar	O'lchov	Biznes-	Haqiqatd
----------------	---------	---------	----------

	birligi	rejada	a
1. Ishchilarning ro'yxatdagi o'rtacha soni	kishi	40	42
2. Bir ishchi tomonidan bir yilda o'rtacha ishlangan kishi kunlari.	kun	237	220
3. Ish kunining uzunligi	soat	8,00	7,70
4. Bir ishchiga to'g'ri keluvchi o'rtacha soatlik ish unumi	so'm	513	545
5. Pirovard ko'rsatkich-tovar mahsuloti	ming so'm	?	?

a) Zanjirli almashtirish usuli

Hisob soni	Almashtirish soni	Hisob formulasiga kiruvchi ko'rsatkichlar				Pirovard ko'rsatkich-tovar mahsuloti (ming so'm)	Oldingi hisobga nisbatan farq (+, -)	O'zgarish sabablari
		Ishchilarning soni (kishi)	Bir ishchi tomonidan ishlangan ish kunlari (kun)	Ish kunining uzunligi (soat)	Soatlik ish unumi (so'm)			
A	B	1	2	3	4	5	6	7
1	1							
2	2							
3	3							
4	4							
5	5							

b) Berilgan ko'rsatkichlarning bajarilish foizi darajasidagi farq usuli

№	Ko'rsatkichlar	Ko'rsatkichlarning bajarilishi (%)	Foizda bo'lgan farq (+,-)	Mahsulot hajmiga ta'siri (ming so'm)
A	B	1	2	3
1	Ishchilarning ro'yxatdagi o'rtacha soni			
2	Hamma ishchilar tomonidan bir yilda ishlangan kishi kunlari			
3	Hamma ishchilar tomonidan bir yilda ishlangan kishi soatlari			
4	Pirovard ko'rsatkich – tovar mahsuloti			

v) Ko'rsatkichlar darajasidagi farq usuli

Ushbu usul zanjirli almashtirish usulining texnik jihatdan eng soddalashtirilgan usulidir. Bizning misolimizda tovar mahsuloti hajmi hisobot yili haqiqatda biznes rejaga nisbatan ? ming so'mga oshgan. Bu o'sishga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatadi:

1. Ishchilarning o'rtacha ro'yxatdagi sonining o'zgarishi (hisoblab chiqing).
2. Bir ishchi tomonidan o'rtacha ishlangan kishi – kunlarining o'zgarishi (hisoblab chiqing).
3. Ish kuni uzunligining o'zgarishi (hisoblab chiqing).

4. Bir ishchiga to'g'ri keluvchi soatli ish unumining o'zgarishi (hisoblab chiqing).
 Omillar tengligi (balans) ? ming so'm bo'ladi.
 Mahsulot ishlab chiqarishni ko'paytirish bo'yicha ichki xo'jalik rezervi summasi ? ming so'm.

6- topshiriq:

Quyida berilgan jadval ma'lumotlariga asosan sexning mahsulot ishlab chiqarish bo'yicha kutiladigan oylik biznes-rejaning bajarilishiga baho bering:

Mahsulot turlari	10 kunliklar	Ishlab chiqarish joylari (uchastkalari)		
		№1	№2	№3
Reja bo'yicha «A» mahsuloti	I	20	40	50
	II	30	45	60
«B» mahsuloti	I	15	35	70
	II	20	40	70
Haqiqatda «A» mahsuloti	I	25	30	45
	II	30	40	55
«B» mahsuloti	I	10	35	75
	II	15	35	60

Ko'rsatma:

a) mahsulot turlari bo'yicha biznes rejaning bajarilishi ehtimoli quyidagicha:

Uchastkalar :	№1	№2	№3
«A» mahsuloti	0,1	0,2	0,4
«B» mahsuloti	0,2	0,2	0,3

b) kutiladigan oylik biznes-rejaning sex bo'yicha bajarilishini hisoblaganda quyidagi matematik formuladan foydalaning:

$$R_i = \sum_{j=1}^n P_{ij} \times Q_{ij}$$

Bu erda:

$$R_i = \sum_{j=1}^n P_{ij} \times Q_{ij}$$

R_i - mahsulot hajmi bo'yicha rejaning matematik kutilgan bajarilish darajasi;

P_{ij} – i- mahsulot va j – uchastka bo'yicha rejaning bajarilishiga qarab sex bo'yicha mahsulot ishlab chiqarish rejasining bajarilish ehtimoli.

Q_{ij} - i- mahsulot va j – uchastka bo'yicha rejaning bajarilishi.

7- topshiriq:

1. Quyida berilgan jadval ma'lumotlariga asosan korxonada mahsulotni bir maromda ishlab chiqarilishiga tezkor tahlil usuli bo'yicha baho bering.

Oʻn kunliklar	Mahsulot ishlab chiqarish (ming soʻm)			
	1 – oy		2 – oy	
	Biznes-rejada	Haqiqatda	Biznes-rejada	Haqiqatda
1- oʻn kunlik	3300	3800	4200	4000
2- oʻn kunlik	3400	3000	4350	4200
3- oʻn kunlik	3300	4900	4300	4700
Jami 1 oyda	10000	11700	12850	12900

Koʻrsatma: Har bir oʻn kunlikda ishlab chiqarilgan mahsulot ulushini hisoblab chiqing va olingan natijalarni quyidagi jadvalda aks ettiring hamda xulosa yozing.

Oʻn kunliklar	Jami ishlab chiqarilgan mahsulot hajmiga nisbatan (ulushi) % hisobida			
	1 – oy		2 – oy	
	Biznes-rejada	Haqiqatda	Biznes-rejada	Haqiqatda
1				
2				
3				
Jami				

2. Quyidagi jadval maʼlumotlariga asosan isteʼmolchilarga bir maromda mol etkazib berish boʻyicha oylik biznes-rejaning bajarilishiga baho bering.

Mahsulot turlari	Bir oyda mol etkazib berish							
	1- oʻn kun		2- oʻn kun		3- oʻn kun		Jami	
	Reja	Haq.	Reja	Haq.	Reja	Haq.	Reja	Haq.
1. Poʻlat prokati	10	12	10	13	10	16	30	41
2. Plastmassalar	5	4	5	3	5	8	15	15
3. Sim	15	11	16	15	15	20	46	46
4. Bronza	8	7	9	6	8	12	26	25

Koʻrsatma: Isteʼmolchilarga bir maromda mol etkazib berishga baho berish uchun quyidagi

koeffitsientni aniqlash kerak:

$$K_{me} = \frac{(X - 100)^2 \times f}{f}$$

Bu erda: K_{me} – bir maromda mol etkazib bermaslik koeffitsienti; X – hisobot davrida mol etkazib berish biznes-rejasining bajarilish foizi. f – hisobot davrida biznes-reja bo‘yicha mol etkazib berish hajmi.

3. Quyidagi jadval ma’lumotlari asosida ishlab chiqarish samaradorligi darajasini korxonalararo taqqoslash usuli orqali aniqlang.

Ko‘rsatkichlar	A korxonasi	B korxonasi	Ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi farq
1. Bir ishlovchiga to‘g‘ri keluvchi o‘rtacha yillik ish unumi (mehnat unumdorligi), so‘m	672500	782000	
2. Bir so‘mlik tovar mahsulotiga qilingan xarajatlar, tiyin	85,00	83,00	
3. Fond samarasi, so‘m	2,15	2,35	
4. Sotilgan mahsulot rentabellik darajasi, %	22,5	25,5	

8- topshiriq:

1. Buyumni funksional tahlil qilish natijalariga baho bering. Buyumni ishlab chiqarishga sarflanadigan xarajatlarni kamaytirish rezervini hamda yillik iqtisodiy samarani aniqlang.

Ko‘rsatkichlar	O‘lchov birligi	FQT o‘tkazish gacha	FQT o‘tkazgan dan so‘ng
1. Buyum massasi	kg	511	427
2. Solishtirma mehnat talablik	norma (meyori)	212	82
3. Solishtirma mehnat talablik (qora metall prokati bo‘yicha)	kg	288	219
4. Rentabellik darajasi	%	-14,3	+12,0
5. Xizmat qilish muddati	yil	10	18
6. Yillik iqtisodiy samara	Ming so‘m	X	?

Ma’lumot uchun: Ishchining o‘rtacha soatli ish haqi 500 so‘m 60 tiyin. Qora metall prokati ulgurji bahosi 2600 so‘m – bir kg. Biznes-reja bo‘yicha 800 dona buyum ishlab chiqarish rejalashtirilgan.

9-topshiriq:

Maxsulot ishlab chikarish va uni sotish topshiriklarini bajarilishini tahlil qiling. Jadval ma’lumotlari asosida xulosa va takliflar yozing.

№	Ko'rsatkichlar	O'tgan yili haqiqiysi	Hisobot yili		O'tgan yilga nisbatan rejalashtirilgan zzzgarish		O'tgan yilga nisbatan haqiqiy o'zgarish		Rejaga nisbatan huzgarish	
			Reja buyicha	Haqi-qatda	Mutloq summada	% da	Mutloq summa-da	% da	Mutlok summa-da	% da
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Sotilgan maxsuloti	132400	138600	141750						
2	Tovar maxsuloti	134100	140400	142600						
3	YAlpi maxsulot	135450	141150	143850						

10–topshiriq:

Jadval ma'lumotlaridan foydalanib mahsulot sotish reja bajarilishi, shartnoma bo'yicha mahsulot jo'natish toshiriqlarini bajarilishini va mahsulot sotish hajmiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlang. Jadvalga tegishli xulosa va takliflar yozing. Tahlil uchun kerakli ma'lumotlar 9-topshiriq ma'lumotlaridan olinadi.

Ko'rsatkichlar	Reja bo'yicha	Haqi-qatda	Farqi	Reja bajarish, %	Mahsulot sotish hajmiga ta'sir etuvchi omillar
A	1	2	3	4	5
Sotilgan mahsulot hajmi Tovar mahsuloti Sotilmay qolgan tovar maxsuloti koldiginiuzgarishi Agarda: A)1 ko'r>2 ko'r «-» B)1 ko'r<2 ko'r «+» SHartnoma bo'yicha mahsulot etkazib berishni hisobga olgandagi sotish hajmi		136400			

11- topshiriq

Jadval ma'lumotlaridan foydalanib assortiment bo'yicha reja bajarish foizini aniqlang. Tahlil natijalari bo'yicha tegishli xulosa va takliflar yozing.

Mahsulot nomlari	Mahsulot birligining bahosi, so'mda	Ishlab chiqarilgan mahsulot miqdori (dona)			Ishlab chiqarilgan mahsulot qiymati ming sumdan		
		Reja	Haqiqatda	Reja bajarilishi	Reja	Haqiqatda	Belgilangan assortiment hisobiga
A	1	2	3	4	5	6	7
1 maxsulot	12000	840	857				
2 maxsulot	13200	1355	1440				
3 maxsulot	8400	780	510				
4 maxsulot	9700	600	600				
5 maxsulot	8850	1100	1220				

12- topshiriq

Jadval ma'lumotlaridan foydalanib korxonani bir me'yorda mahsulot ishlab chiqarish koeffitsientini aniqlang. Bajarilgan hisoblar natijasi bo'yicha tegishli xulosa va takliflar yozing.

Ko'rsatkichlar	Jami ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi, (ming so'mda)	SHu jumladan, o'n kunliklar bo'yicha (ming so'mda)			Jami ishlab chiqarilgan mahsulotga nisbatan %hisobida		
		I O'n kunlik	II O'n kunlik	III O'n kunlik	I O'n kunlik	II O'n kunlik	III O'n kunlik
Jami ishlab chiqarilgan mahsulot Reja bo'yicha	138600				33	33	34
Haqiqatda	141750				27	30	43
IV chorak Reja bo'yicha	35759	11800	11800	1215,9			
Xaqiqatda	37810				28	32	42
Dekabr Reja bo'yicha	11944				33	33	34
Xakikatda	12704				28	32	40
Jami mahsulot bo'yicha rejani bajarish %							

13-topshiriq:

Quyidagi berilgan jadval ma'lumotlari asosida mehnat unumdorligi ko'rsatkichlarini aniqlang va tahlil qiling.

Ko'rsatkichlar	O'lchov bir ligi	Haqiqatda		Mutlaq farq (+, -)
		O'tgan yili	Joriy yil	
1. Tovar mahsuloti	Ming so'm	505120	558900	
2. Sanoat ishlab chiqarish xodimlarining ro'yxatdagi o'rtacha soni	kishi	4041	3914	
3. Jumladan : ishchilar	'--	3373	3259	
4. Hamma ishchilar tomonidan ishlangan kishi-kunlari	ming kishi kuni	886,4	809,5	
5. Hamma ishchilar tomonidan ishlangan kishi soatlari	ming kishi	6650	5979	
6. Bir ishlovchiga to'g'ri keluvchi yillik ish unumi	so'm			
7. Bir ishchiga to'g'ri keluvchi yillik ish unumi	'--			
8. Bir ishchiga to'g'ri keluvchi kunlik ish unumi	'--			
9. Bir ishchiga to'g'ri keluvchi soatlik ish unumi	'--			

14-topshiriq

1.Korxonaning asosiy vositalarini tarkibi va harakatini tahlil qiling va xulosa bering.

T.s.	Ko'rsatkichlar	Yil boshiga		Yil oxiriga		Farqi (+,-)	
		Ming so'm	%	Ming so'm	%	Ming so'm	%
A	V	1	2	3	4	5	6
1.	Bino va inshootlar						
2.	Ishlab chiqarish asbob-uskunalari						
3.	Boshqa asosiy vositalar						
	Jami						

2.Korxonaning asosiy vositalarining texnik holatini ifodalovchiko'rsatkichlarni hisoblab toping va tegishli xulosa bering.

T. s	Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	Yil boshi	Yil oxiri	O'zgarishi (+,-)
A	V	S	1	2	3
1.	Asosiy vositalarning eskirish koeffitsienti				
2.	Asosiy vositalarning yangilanish koeffitsienti				
3.	Asosiy vositalarning chiqib ketish koeffitsienti				
4.	Asosiy vositalarning yaroqlilik koeffitsienti				
5.	Asosiy vositalarning chiqib ketishining o'rmini qoplash koeffitsienti				

15-topshiriq:

Quyida berilgan jadval ma'lumotlari asosida asosiy ishlab chiqarish fondlaridan samarali foydalanish ko'rsatkichlarini aniqlang va tahlil qiling.

Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	Haqiqatda		Mutlaq farq (+, -)
		O'tgan yili	Joriy yil	
1. Tovar mahsuloti	Ming so'm	505120	558900	
2. Sanoat ishlab chiqarish asosiy fondlarining o'rtacha yillik qiymati	'--	487940	531450	
3. Fond samarasi	So'm-tiyin			
4. Fond sig'imi	'--			

16-topshiriq:

Quyida berilgan jadval ma'lumotlariga asosan materiallardan samarali foydalanishga baho bering.

Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	Haqiqatda		Mutlaq farq (+, -)
		O'tgan yili	Joriy yili	
1. Moddiy xarajatlar	m/so'm	263540	285760	
2. Tovar mahsuloti	'--	505120	558900	
3. Material samarasi (0,01 aniqlikda)	So'm-tiyin			
4. Material sig'imi (0,0001 aniqlikda)	So'm-tiyin			

17- topshiriq:

1. Quyida berilgan ma'lumotlarga asosan tovar mahsuloti hajmini ko'paytirish bo'yicha yig'ma (komplekt) rezerv summasini aniqlang.

Rezervlarni turlari	Summasi(ming so'm)
1. Ishchilarni kun bo'yi bo'sh turib qolishini bartaraf qilish	250
2. Qimmatbaho rangli metallarni plastmassalar bilan almashtirish	400
3. Asbob-uskunalarining smenali ishlash koeffitsientini oshirish	440
4. Asosiy materiallardan tushadigan chiqitlarni kamaytirish	100
5. Asbob-uskunalarni bo'sh turib qolishini kamaytirish	120
6. Ishchilarni smenalar ichidagi bo'sh turib qolishini bartaraf qilish	90

18- topshiriq:

Quyidagi berilgan jadval ma'lumotlariga asosan tovar mahsuloti hajmiga ta'sir qiluvchi mehnat omillarini berilgan ko'rsatkichlarning bajarilish foiz darajasidagi farq usuli orqali ichki xo'jalik rezerv summasini aniqlang.

Tar-tib soni	Ko'rsatkichlar	Ko'rsatkich larning bajarilish foizi (%)	Foizda bo'lgan farq (+,-)	Mahsulot hajmiga ta'siri (2us.77720: 100) (ming so'm.his)
1	Ishchilarning ro'yxatdagi o'rtacha soni	99,42	?	?
2	Hamma ishchilar tomonidan bir yilda ishlangan kishi kunlari	98,84	?	?
3	Hamma ishchilar tomonidan bir yilda ishlangan kishi soatlari	97,20	?	?
4	Tovar mahsuloti	100,96	?	?
	Jami	X	+0,96	+748

Ma'lumot uchun: 77720 ming so'm – biznes reja bo'yicha tovar mahsuloti hajmi.

19- topshiriq:

Quyidagi berilgan jadval ma'lumotlariga asosan tovar mahsuloti hajmiga ta'sir qiluvchi mehnat vositalari omillarini mutlaq farq usuli orqali toping va ichki xo'jalik rezerv summasini aniqlang.

Tar-tib soni	Ko'rsatkichlar	O'lchov bir ligi	Biznes-reja bo'yicha	Haqiqatda	Mutlaq farqi (+,-)
A	B	1	2	3	4
1	Tovar mahsuloti	Ming so'm	77720	78468	+748
2	Ishlangan dastgoh-soatlar	Ming so'm	12278	12175	-103
3	Bir dastgoh-soatga to'g'ri keluvchi unumdorligi	so'm, tiy	?	?	?

20 – topshiriq:

Quyidagi berilgan jadval ma'lumotlariga asosan tovar mahsuloti hajmining o'zgarishiga ta'sir qiluvchi mehnat buyumlari omillarini integral usuli orqali toping va ichki xo'jalik rezerv summasini aniqlang.

Tartib soni	Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	Biznes-rejada	Haqi qatda	Mutlaq farq (+,-)
A	B	V	1	2	3
1	Moddiy xarajatlar	Ming so'm	42357	43123	+766
2	Tovar mahsuloti	-“-	77720	78468	+748
3	Tovar mahsulotiga ketgan material sarfi (1q:2q)	So'm	0,545	0,550	+0,005
4	Material samarasi (2q:1q)	So'm	1,835	1,820	-0,015
5	Material samarasi koef. (4q:2us:1us)	koef.	X	?	X
6	Material sarfi koef. (1:5q:2us)	-“-	X	?	X
7	Material sarfi koeffi-sientining o'zgarishi «Q» ko'payishi, «-» kamayishi (1-6q)	-“-	X	?	X
8	Material sarfining o'zgarishi natijasida yuzaga kelgan ortiqcha xarajat «T» iqtisod, «-» (1q 1usx7q 2us)	Ming so'm	X	?	X
9	Mahsulot ishlab chiqarishni ko'paytirish bo'yicha rezerv (8qx4q 1 us)	Ming so'm	X	?	X

21- topshiriq:

1. 18, 19, 20 – topshiriqlarning echimi asosida tovar mahsuloti ishlab chiqarish hajmini oshirish bo'yicha komplekt rezerv summasini hisoblang.

Tartib soni	Rezervlarning nomi	Summasi (ming so'm)	Topshiriqqa ilova
1	Mehnat omillari	?	18-topshiriq
2	Mehnat vositalari omillari	?	19-topshiriq
3	Mehnat buyumlari omillari	?	20-topshiriq
4	Mahsulot ishlab chiqarishni oshirish bo'yicha komplekt rezerv	?	X

21-topshiriq:

Korxonaning moliyaviy barqarorlik koeffitsientlarini aniqlang. Jadvalga tegishli xulosa yozib takliflar bering. Ma'lumotlar moliyaviy hisobotning 1-shaklidan («Buxgalteriya balansi») olinadi.

T.s	Koeffitsientlar	Hisoblash formulasi	Me'yor	Yil boshiga	Yil Oxiriga	Normadan farq (+,-)
A	B	V	G	1	2	3
1.	Moliyaviy mustaqillik koeffitsenti	480:400	≥ 0.5			
2.	Moliyaviy qaramlik koeffitsienti	400:480	≥ 2			

3.	Moliyaviy barqarorlik koeffitsienti	480:770	≥ 1			
4.	Qarzga olingan va o'z mablag'lari nisbati koeffitsienti	770:480	≤ 1			
5.	Amortizatsiyani jamg'arish koeffitsienti	$\frac{011+021}{010+020}$	≥ 0.5			
6.	O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanishi koeffitsienti	$\frac{480+570+580-130}{390}$	≥ 0.2			
7.	O'z-o'zini moliyalashtirish	$\frac{320}{012+100}$	-	□		
8.	Uzoq muddatga jalb qilingan qarz mablag'lari	$\frac{580+580:390+570+580}{580}$	≤ 0.45			
9.	Asosiy va tovar-moddiy zahiralarning korxonada mulkida tutgan salmog'i	130+140:4000	≥ 0.5			
10.	Jami mulkda asosiy vositalarning ulushi	130:140	$\geq 0,3$			
11.	Joriy aktivlarni qarzga olingan kapitalga nisbati	390:770	≥ 1			
12.	Kreditorli himoyalash koeffitsienti	250+270. 1sh+110 .4 sh. 4 sh. :110 №4	-			
13.	Foizni qoplash koeffitsienti	1 sh.240+ 4 sh. 110 : 4 sh.110	-			

22-topshiriq

Korxonaning to'lov qobiliyati koeffitsientlarini hisoblab toping va ularni quyidagi jadvalda aks ettiring. Jadvalga tegishli xulosa yozib tavsiyalar bering. Ma'lumotlar moliyaviy hisobotning 1-shaklidan («Buxgalteriya balansi») olinadi.

T.s	Koeffitsientlar	Hisoblash formulasi	Me'yori	Yil boshiga	Yil oxiriga	Me'yordan farq (+,-)
A	1	2	3	4	5	6
1.	Mutloq to'lov qobiliyati koeffitsienti	$\frac{320+370}{600}$	≥ 0.2 ≤ 0.7			
2.	Oraliq (muddatli) to'lov qobiliyati koeffitsienti	$\frac{320+370+210-211}{600}$	≥ 0.7 ≤ 2.0			
3.	Joriy (umumiy) to'lov qobiliyati koeffitsienti	$\frac{390}{600}$	≥ 2.0 ≤ 3.0			
4.	Qoplash koeffitsienti	$\frac{140}{600}$	≥ 1.0			
5.	Debitorlik va kreditorlik qarzlari nisbati	$\frac{210}{601}$	≤ 1.0			

	koeffitsienti					
6.	Qisqa muddatli majburiyatlarni o'z aylanma mablag'lar bilan qoplash koeffitsienti	$\frac{480+570+580-130}{600}$	≥ 0.5			

23-topshiriq

Aylanma mablag'larning aylanishini tahlil eting va aylanish davrini o'zgarishi hisobiga erishilgan iqtisodiy natijani hisoblab toping. Jadvalga tegishli xulosa va takliflar bering. Ma'lumotlar moliyaviy hisobotning 1-shaklidan olinadi («Buxgalteriya balansi»)

T.s	Ko'rsatkichlar	O'tgan yili	Hisobot yili	O'zgarishi (+,-)
	1	2	3	4
1.	Sof tushum, ming so'm			
2.	Aylanma mablag'larning o'rtacha yillik qoldig'i, ming so'm			
3.	Aylanma mablag'larning aylanish koeffitsienti, marta			
4.	Aylanma mablag'larning aylanish kuni, kun			
5.	Aylanma mablag'larning aylanish kunining tezlashuvi yoki sekinlashuvi natijasida oborotdan bo'shatilgan yoki qo'shimcha jalb etilishi			
	kunda	x	X	
	Summada, ming so'm	x	X	

24-topshiriq.

1. Buxgalteriya balansi (1-shakl), "Debitorlik va kreditorlik qarzlari haqidagi ma'lumotnoma" (2a-shakl)lari asosida debitorlar va kreditorlar tarkibini o'rganing.

2. Buxgalteriya balansi ma'lumotlari asosida debitorlik va kreditorlik qarzlari tarkibi, dinamikasi va holatini tahlil eting.

T.s	Debitorlik qarzlari	Yil boshiga	Yil oxiriga	T.s	Kreditorlik qarzlari	Yil boshiga	Yil oxiriga
1	2	3	4	5	6	7	8
1.				1.			
2.				2.			
3.				3.			
4.				4.			
	Jami debitorlik qarzlari				Jami kreditorlik qarzlari		
	Passiv qoldiq				Aktiv qoldiq		
	Balans				Balans		

25-topshiriq:

Debitorlik va kreditorlik qarzlari holati haqidagi ma'lumotnoma (2a-shakl) hisoboti asosida jami qarzlarda muddati o'tgan qarzlarni tutgan ulushini aniqlang (26,27-topshiriqlar). Debitorlik qarzlari undirish, kreditorlik qarzlari pasaytirish yo'llarini belgilang va umumiy xulosa bering.

Tartib soni	Ko'rsatkichlar	Umumiy qarz				Respublikadan tashqari qarz			
		Summa, ming so'm	%	SHu jumladan muddati o'tgan		Summa, ming so'm	%	SHu jumladan muddati o'tgan	
				Summa ming so'm	Umumiy qarzga nisbatan			Summaming so'm	Umumiy qarzga nisbatan
	A	1	2	3	4	5	6	7	8
	Jami								

26-topshiriq.

Debitorlik qarzlarni joriy aktivlarda va sof tushumda tutgan ulushini aniqlang va uni yil boshiga nisbatan o'zgarish sabablarini aniqlang

T.s	Ko'rsatkichlar	Yil boshiga	Yil oxiriga	Farqi (+,-)
A	V	1	2	3
1.	Sof debitorlik qarzlari, (ming so'm)			
2.	Debitorlik qarzlari aylanishi koeffitsienti, marta			
3.	Debitorlik qarzlarni aylanishi kuni, kun			
4.	Debitorlik qarzlarni sof tushumdagi ulushi, tiyin			
5.	Debitorlik qarzlarni joriy aktivlar tirkibidagi ulushi, %			

27-topshiriq

Aylanma mablag'larni joriy kreditorlik qarzlari bilan qoplanishini tahlil qiling va xulosa yozing.

T.s	Ko'rsatkichlar	Yil boshiga	Yil oxiriga	Farqi (+,-)
A	V	1	2	3
1.	Kreditorlik qarzlari, (ming so'm)			
2.	Kreditorlik qarzlarni aylanishi koeffitsienti, marta			
3.	Kreditorlik qarzlarni aylanishi kuni, kun			
4.	Ishlab chiqarish tannarxida kreditorlik qarzlarni ulushi, %			
5.	Kreditorlik qarzlarni bir kunlik sotish hajmiga nisbati, kun			
6.	Debitorlik va kreditorlik qarzlari nisbati, me'yori ≤ 1			
7.	Jami majburiyatlarda kreditorlik qarzlarni ulushi, %			

28-topshiriq:

Jadval ma'lumotlaridan foydalanib, mahsulot sotishdan tushgan yalpi foyda miqdorini aniqlang. So'ngra jadvalga xulosa yozib, foyda miqdorini oshirish bo'yicha rezervlarni ko'rsating. Tahlil uchun kerakli ma'lumotlar yillik hisobotini 2-shakli va qo'shimcha ma'lumotlardan olinadi.

№	Ko'rsatkichlar	Haqiqatda o'tgan yil yil	Haqiqatda sotilgan mahsulot hajmi, baza bahosi va tannarxida	Haqiqatda hisobot yil
A	B	1	2	3
1.	Mahsulot sotishdan kelgan sof tushum		43950	
2.	Sotilgan mahsulotning ishlab chiqarish tananrx		26375	
3.	Sotishdan olingan yalpi foydv (zarar)			

29-topshiriq.

Jadval ma'lumotlaridan foydalanib, asosiy faoliyat bo'yicha foyda miqdorini aniqlang. So'ngra jadvalga xulosa yozib, foyda miqdorini oshirish bo'yicha rezervlarni ko'rsating. Tahlil uchun kerakli ma'lumotlar yillik hisobotini 2-shakli va qo'shimcha ma'lumotlardan olinadi.

№	Ko'rsatkichlar	Haqiqatda o'tgan yil	Haqiqatda hisobot yil	O'zgarishi (+, -)
1.	YAlpi foyda			
2.	Davr xarajatlari			
3.	Asosiy faoliyatning boshqa daromadlari			
4.	Asosiy faoliyatning boshqa xarajatlari			
5.	Operatsion foyda (zarar)			

30-topshiriq

Jadval ma'lumotlaridan foydalanib, umumxo'jalik faoliyati bo'yicha foyda miqdorini aniqlang. So'ngra jadvalga xulosa yozib, foyda miqdorini oshirish bo'yicha rezervlarni ko'rsating. Tahlil uchun kerakli ma'lumotlar yillik hisobotini 2-shakli va qo'shimcha ma'lumotlardan olinadi.

№	Ko'rsatkichlar	Haqiqatda o'tgan yi 1	Haqiqatda hisobot yi 1	O'zgarishi (+,-)
1.	Operatsion foyda (zarar)			
2.	Moli yaviy faoliyatning daromadlari, jami			
3.	Moliyaviy faoliyat bo'yicha xarajatlar			
4.	Moliyaviy faoliyat bo'yicha boshqa daromadlar.			
5.	Moliyaviy faoliyat bo'yicha boshqa xarajatlar.			
6.	Umumxo'jalik faoliyati foydasi (zarar)			

“Iqtisodiy tahlil va audit” test savollari

XIX asrda xo‘jalik faoliyatini chuqurroq o‘rganish talab qildi

* Buxgalteriya balansidagi ba’zi ko‘rsatkichlarga izoh berishni

Auditni tashkil qilishni

Reviziyani tashkil qilishni

Iqtisodiy tushuntirishlarni

XIX asrda buxgalteriya balansidagi ba’zi ko‘rsatkichlarga izoh berish...

* Tahlil fanini vujudga kelishi uchun ob’ektiv asos bo‘lgan

Auditni vujudga keltirgan

Reviziyaga asos solgan

Hech qanday ta’siri bo‘lmagan

XIX asrda tahlilning ba’zi elementlari mavjud bo‘lgan fan deb atalgan

* Balansshunoslik

Balans netto

Balans burutto

Balans fani

XX asrning boshlarida vujudga keldi

* Hisobot tahlili

Iqtisodiy tahlil

Xo‘jalik faoliyati tahlili

FQT

1980 yillarda iqtisodiy tahlil nazariyasini yaratish bo‘yicha xususiyat.....

* Hududiy maktablar vujudga keldi

Alohida turlari yaratildi

Hech qanday ish amalga oshirilmadi

Turli maktablar yaratildi

1970 yillarda iqtisodiy tahlil bo‘yicha xususiyat.....

* Alohida turlari yaratildi

Hududiy maktablar vujudga keldi

urli maktablar yaratildi

Hech qanday ish amalga oshirilmadi

O‘zbekistonlik olimlar iqtisodiy tahlil fani sohasida yillarga

kelib ijod qila boshladilar

* 60

30

40

50

O‘zbekistonda Iqtisodiy tahlil fanining rivojlanish davri

* Mustaqillik davrida

1980 yillarda

1990 yillarda

Kelgusi o‘n yillikda

Iqtisodiy tahlilga oid birinchi o‘zbekcha asar nechanchi yilda yozilgan

*1978 yilda

1980 yilda

1985 yilda

1988 yilda

Milliy iqtisodiyotning hozirgi bosqichida "Iqtisodiy tahlil" fani qanday shakllanmoqda

* O'zbekistonning o'ziga xos iqtisodiy taraqqiyot yo'liga mos bo'lgan holda

Intensiv holda

Kompleks holda

Tizimli holda

Bilishning ob'ekti...

* Amaliyot

Deduksiya

Inson

Induksiya

Bilishning sub'ekti....

* Inson

Deduksiya

Amaliyot

Induksiya

..... alohida faktlar bilimidan umum bilimlarga o'tish usulidir

* Induksiya

Deduksiya

Savol

Javob

..... fikrlarni umumiylikdan xususiylikga tatbiq etish usuli

* Induksiya

Deduksiya

Savol

Javob

Boshqaruv ob'ekti....

* Ishlab chiqarish

Boshqaruv tarkibi

Ijtimoiy hayot

Sog'lik salomatlik

Boshqaruv sub'ekti.....

* Boshqaruv tarkibi

Ijtimoiy hayot

Sog'lik salomatlik

Ishlab chiqarish

Tahlil yordamida...

* Boshqaruv qarorlarini ilmiy asoslanishi ta'minlanadi

Qaror tayorlanadi

Farmon beriladi

Qarorlar qaytadan ko'rib chiqiladi

Barcha tarmoq fanlarning uslubiy asosi sifatida bilish nazariyasi iqtisodiy tahlilning... aniqlab beradi

*Mohiyati zaruriyligi natijasini

Qaerda qo'llanilishini

Qaerda qo'llanilmasligini

Kerak emasligini

Iqtisodiy tahlil qanday fan

*Amaliy fan

Amaliy fan emas

Gumanitar fan

Tarixni o'rgatadi

Iqtisodiy tahlil bilish nazariyasiga tayanib rivojlansa

*Naflilik samaradorlik oshadi

Boshqaruv kuchayadi

Zarar ko'rmaydi

Yo'qotish bo'lmaydi

Metod - grekcha «methodos» so'zidan olinib ...

*O'rganishdagi yondashuv yo'li

Nazariya

Ta'limot

Amaliyot

Keng ma'noda metod

*Borliqni dialektik qonunlarga asoslanib o'rganish

Tabiatni o'rganish

Jamiyatni o'rganish

Aktivlarni o'rganish

Iqtisodiy tahlil fani metodining o'ziga xos jihatlari

*Barcha javoblar to'g'ri

Ko'rsatkichlar tizimidan foydalanish,

Ko'rsatkichlarning o'zgarishi sabablarini tadqiq qilish

Ularning o'zaro bog'liqliklarini aniqlash

Tahlil uchun kerak bo'lgan ko'rsatkichlar turi hamda miqdori

*O'rganilayotgan iqtisodiy jarayonning mazmuniga, hajmiga, davriga bog'liq

O'rganilayotgan iqtisodiy jarayonga aloqasi yo'q

O'rganilayotgan iqtisodiy jarayonning shakliga bog'liq

Foydaga bog'liq

Iqtisodiy tahlil metodining o'ziga xos jihatlaridan biri

*Tahlil natijasida avvaldan mo'ljallanmagan yangi ko'rsatkichlar ham hisoblab topilishi mumkin

Tahlil natijasida avvaldan mo'ljallangan yangi ko'rsatkichlar ham hisoblab topilishi mumkin emas

Mavjud ko'rsatkichlar etarli

Mavjud formulalar etarli

Iqtisodiy tahlil metodining yana bir o'ziga xos xususiyati

*Har bir o'zgarishga ta'sir ko'rsatgan sabablarni (omillar) hisoblash zarur

Har bir o'zgarishga ta'sir ko'rsatgan sabablarni (omillar) hisoblash zarur emas
Sabablarni (omillar) o'rganish muhim emas
Sabablarni (omillar) o'lchash shart emas

Iqtisodiy tahlil qilishning sifatli bo'lishida sabablarni aniqlash, omillarni to'g'ri guruhlash
*Muhim rol o'ynamaydi
Muhim rol o'ynaydi
SHart emas
Vaziyatga ko'ra hal qilinadi

Iqtisodiy tahlil metodining yana bir o'ziga xos tomoni o'rganilayotgan ko'rsatkichlarni bir - biriga o'zaro ta'sirini aniq hisoblab ko'rsatib berishdir
*To'g'ri
To'g'ri emas
SHart emas
E'tibor berish kerak emas

Iqtisodiy tahlil metodining yana bir o'ziga xos tomoni muayyan iqtisodiy ko'rsatkich alohida tarzda, boshqa omillardan ajratilgan holda tahlil
*Qilinmaydi
Qilinadi
Qilish shart emas
To'g'ri javob yo'q

Iqtisodiy tahlil usullari shartli ravishda odatdagi hamda matematik usullarga
*Ajratiladi
Ajratilmaydi
Bog'liq tarzda o'rganilmaydi
To'g'ri javob yo'q

Balansli bog'lanish usulida ko'rsatkichlar bir biri bilan bog'liqlikda bo'lgandagini to'g'ri natija beradi
* funksional
teskari
kichikdan kattaga
ozdan ko'p tomon

Iqtisodiy tahlilni takomillashtirishning muhim yo'nalish-laridan biri samarali foydalanishdir
*Korxonalar faoliyatida iqtisodiy-matematik usullardan yangiliklardan matematika usullaridan fizika usullaridan

Korxonalar faoliyatida iqtisodiy-matematik usullardan foydalanish natijasida...
*Murakkab tavsifdagi masalalar qisqa muddatda to'g'ri hal qilinadi
Odatdagi usullardan batamom voz kechiladi
YAngi usullar o'ylab topiladi
Bu kashfiyotdir

Matematik usullar nimalarga asoslangan holda qo'llaniladi
*Iqtisodiy-matematik modellashtirish metodologiyasiga evristikaga

Arifmetikaga
Geometiriyaga

Matematik usullarni qo'llash korxonada faoliyatida e'tiborga olishni talab qiladi
*Zamonaviy kompyuter vositalari bilan ta'minlash, xodimlar malakasini oshirishni

YAngi usullarni
Odatdagi usullarni
Tushunmaslikni

Determinallashgan tahlil...

*Sababga ko'ra amalga oshadigan, ya'ni aniq sharoitda bir voqea (sabab) boshqa voqeani (oqibat) keltirib chiqaradigan holatlardagi bog'liqlikni o'rganishdir

FQTdir
Iqtisodiy tahlildir
Moliyaviy tahlildir

Bevosita omillar –

*O'rganilayotgan ko'rsatkichni shakllantirayotgan
Bog'lanishlari mavjud yoki mavjud bo'lmagan omillar
Ta'sir miqdorini o'lchash mumkin bo'lgan voqealardir
Moliyaviy tahlil

Integral usul.... qo'llaniladi

*Omillar ta'sirini baholash uchun
Zararsizlik nuqtasini topish uchun
Boshqaruv tahlili uchun
Moliyaviy tahlil uchun

Logarifmlash yordamida

*Omillarning birgalikdagi ta'siri natijalari natijaviy ko'rsatkich darajasiga har bir omilning ajratilgan ta'sir ulushi proporsional taqsimlanadi
Taqsimlanmaydi
Omillarning birgalikdagi ta'siri natijalari natijaviy ko'rsatkich darajasiga har bir omilning ajratilgan ta'sir ulushi teng taqsimlanadi
To'g'ri javob yo'q

Nazariy o'yin usuli o'rganilayotgan voqelik tavsifiga ko'ra undagi mavjud vaziyatlar ichidatopishni tadqiq qiladi.

*Eng maqbul strategiyaning
Eng maqbul xarajatni
Eng maqbul chegarani
Tushunarsiz

Iqtisodiy tahlilda foydalaniladigan ma'lumotlar va ularni manbalariga qarab quyidagi kabi turlarga ajratiladi

*Moliyaviy tahlil va boshqaruv tahlili
2#) Istiqbolli tahlil
3#) Joriy tahlil
4#) Operativ tahlil

Boshqarish uchun mo'ljallangan tahlil turi esa odatda ichki tahlil deb atalib....

*Faqat har bir korxonaning o'zi uchun uni yanada yaxshiroq, samaraliroq boshqarilishi uchun

mo'ljallanib o'tkaziladigan tahlildir

Korxonaning moliyaviy ahvolini har tomonlama o'rganib, uning holatiga aniq va holisona baho berish
Mablag' va manbalarning joylanishini tekshirish, ularning to'g'ri yo'nalishda ishlatilganligini aniqlash
Korxonaning o'ziga qarashli mablag'lari bilan qarz mablag'lari o'rtasidagi nisbat va aylanma
mablag'larni manba bilan ta'minlanganligini tekshirish

Iqtisodiy tahlil, tahlil qilinadigan davrlariga qarab..... kabi turlarga ajratiladi

*Joriy tahlil, Operativ tahlil, Istiqbolli tahlil

Moliyaviy tahlil

Boshqaruv tahlili

FQT

Boshqaruv ob'ektlarini bir biriga bog'liqligi bo'yicha quyidagi turlarga ajratiladi

*Funksional- iqtisodiy, texnik- iqtisodiy, ijtimoiy- iqtisodiy, ekologik- iqtisodiy

Bosqichli tahlil

Hududiy tahlil

Ishlab chiqarish tahlili

Tezkor tahlilning afzalligi

*Tahlil jarayoni sodir bo'layotgan xo'jalik jarayoni bilan ketma-ketlikda va bir – biriga yaqinligi

Tizimlilik

Hisobotlar shakllarining mavjud

emasligi

Komplekslilik

Istiqbolli tahlil

*Kelgusidagi iqtisodiy – ijtimoiy natijalarining strategiyasini belgilab olish

O'tgan davrni o'rganish

Joriy tahlilning natijalarini tadqiq qilish

Hisobotlarni o'rganish

Iqtisodiy axborot

*Iqtisodiy jarayonlar to'g'risida huquqiy kuchga ega bo'lgan ma'lumotlar majmui

Turli xabarlar

Zarur xabarlar

Iqtisodiy ma'lumotlar

Iqtisodiy ma'lumotlar...

*Birlamchi hujjatlarda aks etgan iqtisodiy xabarlar

Turli xabarlar

Zarur xabarlar

Iqtisodiy axborotlar

Biznes reja ma'lumotlari iqtisodiy tahlil uchun ma'lumotlar manbasi hisoblanadimi

* Ha

Yo'q

Bo'lishi mumkin

Bo'lishi mumkin emas

Auditorlik ma'lumotlari iqtisodiy tahlil uchun ma'lumotlar manbasi hisoblanadimi

*Ha

Yo'q

Bo'lishi mumkin
Bo'lishi mumkin emas

Korxonada iqtisodiy tahlilni tashkil etish talabidan kelib chiqadi
*Ixtiyoriylik va amaliyot
Rasmiy
Savollarga javob berish uchun
Mahsulot sotish

Tahlilni amalga oshirishning asosiy tamoyillaridan biri....
*Tahlilni amalga oshirish bo'yicha majburiyatlarni alohida ijrochilarga bo'lib berishdir
Analitik ish har bir rahbarning, har bir ish boshqaruvchining ish faoliyati majburiyatiga kiradi
Tahlil ishlari bo'lib berilmaydi
Hamma o'zi bilib ishlaydi

Korxonada tahlilni tashkillashtirishning yana bir tamoyillaridan biri
*Uning kamchiqimligini ta'minlashdir
Tahlilda xarajat ahamiyatga ega emas
Xarajatga e'tibor bermaslik kerak
Ko'p talablarga

Analitik ishni uyushtirishning asosiy tamoyillaridan biri
*Reglamentatsiyalash va unifikatsiyalashdir
Kuchli nazorat
Test
Dastur tuzish

Reglamentatsiyalash

*Har bir ijrochidan majburiy talab qilinadigan jadval va tahlilning formalarini ishlab chiqishni ko'zda tutadi
Jiddiylik
Muhimlik
To'g'ri ishlash

Unifikatsiyalash

*Metodik qo'llanmalarni, chiqish formalarini, jadvallarni, standart programmalarni, umumiy baholash mezonlarini ishlab chiqishni ko'zda tutadi
Har bir ijrochidan majburiy talab qilinadigan jadval va tahlilning chiqish formalarini ishlab chiqishni ko'zda tutadi
Muhimlik
To'g'rilik

Boshqaruv tahlilida kimlar qatnashishi mumkin

*Korxonani barcha jamoasi
Faqat iqtisodchilar
Faqat buxgalterlar
Menenjerlar

Tahlil natijalarini -

*Turli shaklda umumlashtirish mumkin
Umumlashtirish shart emas
Qat'iy hisobot shaklida umumlashtiriladi

Kimga kerak bo'lsa o'sha xodim umumlashtiradi

Tahlilni rejalashtirishda

* Faqat mutaxassislar ishtirok etadi

Barcha xodimlar ishtirok etadi

Raxbarlar ishtirok etadi

Xodimlar chetdan jalb qilinadi

Kompleks tahlil-

*Keng qamrovli va batafsil

o'rganish

Atroflicha o'rganish

Qisman o'rganish

Kerakli joyini o'rganish

Kompleks iqtisodiy tahlil tamoyillari qatoriga... kiradi

*Tizimlilik

Mehnat resurslari

Moddiy resurslar

Dinamika

Kompleks iqtisodiy tahlilda barcha ko'rsatkichlar o'zaro.....da o'rganiladi

*Bog'liqlik

Teskari munosabat

Aloqasi yo'qlik

Tushunarsizlik

Mehnat resurslaridan samarali foydalanish ko'rsatkichiga kiradi

*Mehnat unumdorligi

Mehnat qaytimi

Mehnat sarfi

Ishchi kuchi qo'nimsizligi

Kompleks iqtisodiy tahlilda o'rganiladigan masalalarga...kiradi

*Korxonaning tashkiliy-texnikaviy darajasini o'rganish

Boshqa korxonani o'rganish

Hamkor korxonani o'rganish

CHet el korxonalarini o'rganish

Kompleks iqtisodiy tahlilda o'rganiladigan masalalarga...kiradi

*Moddiy resurslar va ular bilan ta'minlanganlik hamda samaradorlik ko'rsatkichlari tahlili

Korxonani ma'naviy holati

Kelajakda qilinadigan ishlar

Raqobotdagi korxonani o'rganish

Kompleks iqtisodiy tahlilda o'rganiladigan masalalarga...kiradi

*Xususiy kapital va u bilan bog'liq bo'lgan ko'rsatkichlar tahlili

Balansdan tashqari schyotlar

Kelajakdagi ko'rsatkichlar

Matematik amallar

Imkoniyatlarni aniqlashga bog'liq

*zahiralardan foydalanish

garov

taxmin

passiv

Mahsulot sotish tahlilida qaysi ko'rsatkichlardan foydalaniladi

*Sotilgan mahsulot

Tugallanmagan ishlab chiqarish

Ma'sul saqlashga qabul qilingan mahsulot

Egasiz mahsulot

Imkoniyat...

*Foydalanilmagan resurslardir

Ortiqcha mahsulotdir

Unumsiz mehnatdir

Foydasiz faoliyatdir

Informatsion texnologiyalarga asoslangan boshqaruv tizimida korxonada faoliyatini iqtisodiy tahlil qilish bu

1@) Iqtisodiy tahlil ishlarini amalga oshirishning zamonaviy shaklidir

2#) An'anaviy usullar majmui

3#) Oddiy holat

4#) Kerak emas

Informatsion texnologiyalarga asoslangan tizimda inson

*Ishini tashkil etadi

E'tibor bermaydi

Ishtirok etmaydi

Aralashmaydi

Informatsion texnologiyalarga asoslangan tizimda inson....

* Natijalirni baholash mezonlarini ishlab chiqadi

Natijalirni baholash mezonlarini ishlab chiqmaydi

Dastur tuzmaydi

Aralashmaydi

Zamonaviy texnik vositalar(turli kompyuterlar, dasturlar, aloqa vositalari va boshqa vositalar), boshqaruv usullari bilan birgalikda

*Kuchli va zaruriy qurol

Keraksiz texnikalar

Metodik ta'minot

Aralashmaydi

Informatsion texnologiyalarga asoslangan boshqaruv tizimining rivojlanishi va uning yanada takomillashtirish...

*Xo'jalik faoliyati tahlili funksiyasini informatsion texnologiyalarga asoslanishini talab etadi

Aralashadi

Xo'jalik faoliyati tahlili funksiyasini informatsion texnologiyalarga asoslanishini talab etamaydi

Aralashmaydi

Murakkab "kompleks iqtisodiy tahlil" nomli alohida funksional kichik tizimli informatsion texnologiyalarga asoslangan boshqaruv tizimi uchun

*Zarur

O'ylab ko'rish kerak

Zarur emas

Kerak emas

Murakkab "kompleks iqtisodiy tahlil" nomli alohida funksional kichik tizimli informatsion texnologiyalarga asoslangan boshqaruv tizimi afzalliklari

*Eng asosiysi tahlil yordamida xo'jalik faoliyatini yanada yaxshilashning qo'shimcha imkoniyatlari aniqlanadi

Boshqariladigan ob'ektga ularning miqdor va sifat tomonidan ko'rsatgan ta'sirini

Boshqaruv tizimining yanada samarali ishlashga o'tkazish uchun yangi variantlar topa olmaydi

Afzalliklari mavjud emas

Metodik materiallar analitik masalalarni kompyuterlarda qayta ishlashda quyidagi foydalaniladigan jihatlarni o'zida aks ettirishi **zarur**

*SHartli belgilarni bir xil bo'lishi

Zarur emas

tizim

Tushunarsiz

Ishchi algoritmlar...qo'llaniladi

*Turli variantdagi masalalarni bajarishda

Kerakli joyda

Zaruriy to'ldirishlar bilan aniq turdagi masalalarni hal qilishga tayinlangan bo'ladi.

Keraksiz joyda

Sof foyda qanday aniklanadi?

*solig to'langanga qadar umumiy moliyaviy natijadan daromad solig'i va boshqa ajratmalar ayiriladi;

solig to'langanga qadar umumiy moliyaviy natijadan boshqa soliq va ajratmalar ayiriladi

solig to'langanga qadar umumiy moliyaviy natijaga daromad solig'i va boshqa ajratmalar qo'shiladi;

solig to'langanga qadar umumiy moliyaviy natijadan daromad solig'i ayiriladi.

Soliq to'langanga qadar umumiy moliyaviy natija qanday aniqlanadi?

*umumxo'jalik faoliyatining moliyaviy natijasiga favqulodda foyda qo'shib, favqulodda zarar ayiriladi.

umumxo'jalik faoliyatining moliyaviy natijasidan favqulodda foyda ayiriladi;

umumxo'jalik faoliyatining moliyaviy natijasiga favqulodda zarar qo'shiladi;

umumxo'jalik faoliyatining moliyaviy natijasiga favqulodda foyda va zarar qo'shiladi;

Asosiy ishlab chiqarish faoliyatining moliyaviy natijasi qanday aniqlanadi?

*sotishdan yalpi moliyaviy natijadan sotish xarajatlari, ma'muriy xarajatlar va asosiy faoliyatning boshqa jarayonlaridan olingan daromadlar va xarajatlar ayiriladi

sotishdan yalpi moliyaviy natijadan sotish xarajatlari ayiriladi

yalpi moliyaviy natijaga sotish xarajatlari va ma'muriy xarajatlar qo'shiladi

yalpi moliyaviy natijadan asosiy faoliyatning boshqa jarayonlaridan olingan daromadlar va xarajatlar ayiriladi

Moliyaviy mustaqillik koeffitsienti qanday aniqlanadi?

*balansning passiv qismi bo'yicha birinchi bo'lim yig'indisining passiv qismi jami summasi nisbatiga ko'ra

balansning passiv qismi summasining jami aktiv qismi jami summasi nisbatiga bo'yicha

balans aktivining jami summasi balans passivining jami summasiga nisbati bo'yicha;

balans passividagi birinchi bo'lim yig'indisi balans akgivining jami summasiga nisbati asosida.

Korxonaning o'z mablag'lari bilan ta'minlanganligi qanday aniqlanadi?

*korxonaning o'z mablag'lari zahira va xarajatlar bilan taqqoslanadi
zahira va xarajatlar qisqa muddatli kredit va qarzlilar bilan taqqoslanadi
zahira va xarajatlar qisqa muddatli kredit va qarzlilar bilan taqqoslanadi
o'z mablag'lari qisqa muddatli kredit va qarzlilar bilan taqqoslanadi;

YAlpi moliyaviy natija qanday aniqlanadi?

*sotishdan olingan sof tushumdan ishlab chiqarish tannarxi ayiriladi
sotishdan olingan sof tushum 100 ga ko'paytirilib, ishlab chiqarish tannarxiga bo'linadi
sotishdan olingan sof tushumga ishlab chiqarish tannarxi qo'shiladi
sotishdan olingan sof tushumga ishlab chiqarish tannarxi qo'shiladi

Sotishdan olingan sof tushum qanday aniqlanadi?

* mahsulot sotishdan tushgan tushumdan qo'shimcha qiymat solig'i va aksiz solig'i ayiriladi
mahsulot sotishdan tushgan tushumga qo'shimcha qiymat solig'i qo'shib, ishlab chiqarish tannarxi ayiriladi
mahsulot sotishdan tushgan tushumga qo'shimcha qiymat solig'i va aksiya solig'i qo'shib, ishlab chiqarish tannarxi ayiriladi
mahsulot sotishdan tushgan tushumdan ishlab chiqarish tannarxi ayiriladi

Korxonaning o'z mablag'lari bilan ta'minlanganligi qanday aniqlanadi?

*korxonaning o'z mablag'lari zahira va xarajatlar bilan taqqoslanadi
zahira va xarajatlar qisqa muddatli kredit va qarzlilar bilan taqqoslanadi
o'z mablag'lari o'z mablag'larining manbalari bilan taqqoslanadi
o'z mablag'lari uzoq muddatli kredit va qarzlilar bilan taqqoslanadi

Bozorga oid ishchanlik ko'rsatkichlari nimalardan iborat?

*baho—foyda nisbati, aksiyaning daromadlilikligi, aksiyaning balans qiymati va to'langan daromad qismidan
baho—foyda nisbati va to'langan daromad qismidan
baho—foyda nisbati va aksiyaning daromaddiligidan
baho—foyda nisbati, aksiyaning daromadlilikligi va aksiyaning balans qiymatidan

Ishchanlik faoliyati ko'rsatkichlariga nimalar kiradi?

*aktivlarning aylanishi, debitorlik va kreditorlik qarzlilarining aylanishi, modsiy ishlab chiqarish zahiralari aylanishi va muomala davrining davomiyligi
aktivlarning aylanishi
kreditor qarzlilarining aylanishi
muomala davrining davomiyligi

Moliyaviy tobelik koeffitsienti qanday aniqlanadi?

*jalb qilingan kapitalning shaxsiy kapitalga nisbati bo'yicha
shaxsiy kapitalning jalb qilingan kapitalga nisbati asosida
aktivlar o'rtacha yillik qiymatining shaxsiy kapitalga nisbati bo'yicha
sof foydani foiz to'lash uchun davr xarajatlari nisbati bo'yicha

Asosiy quvvatlilik ko'rsatkichlari nimalardan iborat?

*joriy quvvatlilik, tezkor quvvatlilik, mutlaq quvvatlilik va sof aylanma kapitaldan joriy quvvatlilikdan
sof aylanma kapital va muglaq quvvatlilikdan
mutloq quvvatlilikdan

Moliyaviy koeffitsientlar nechta blokdan iborat?

- *beshta bloqdan
- bitta bloqdan
- ikkita blokdan
- uchta blokdan

Korxonaning joriy quvvatlilik koeffitsienti qanday aniqlanadi?

- *pul mablag'lari, qisqa muddatli moliyaviy qo'yilmalar, sof debitor qarzlari va moddiy ishlab chiqarish zahiralari qisqa muddatli majburiyatlarga nisbati bo'yicha
- debitorlik qarzlari qisqa muddatli majburiyatlarga nisbati asosida
- kassadagi pul mablag'larining qisqa muddatli majburiyatlarga nisbati bo'yicha
- qisqa muddatli moliyaviy qo'yilmalarning qisqa muddatli majburiyatlarga nisbati asosida

Asosiy va aylanma mablag'larga nisbatan rentabellik darajasi qanday aniqlanadi?

- *foyda miqdori 100 ga ko'paytirilib, asosiy va aylanma mablag'larning yig'indisiga bo'linadi
- yalpi daromad, summasi 100 ga ko'paytirilib, tovar aylanishi hajmiga bo'linadi
- foyda miqdori 100 ga ko'paytirilib, asosiy foydaning o'rtacha yillik qiymatiga bo'linadi
- foyda miqdori 100 ga ko'paytirilib, asosiy va aylanma mablag'larning yig'indisiga bo'linadi

Kompleks iqtisodiy tahlilda o'rganiladigan masalalarga...kiradi

- *Korxonaning tashkiliy-texnikaviy darajasini o'rganish
- Boshqa korxonani o'rganish
- Hamkor korxonani o'rganish
- CHet el korxonalarini o'rganish

Kompleks iqtisodiy tahlilda o'rganiladigan masalalarga...kiradi

- *Moddiy resurlar va ular bilan ta'minlanganlik hamda samaradorlik ko'rsatkichlari tahlili
- Korxonani ma'naviy holati
- Kelajakda qilinadigan ishlar
- Raqobotdagi korxonani o'rganish

Kompleks iqtisodiy tahlilda o'rganiladigan masalalarga...kiradi

- *Xususiy kapital va u bilan bog'liq bo'lgan ko'rsatkichlar tahlili
- Balansdan tashqari schyotlar
- Kelajakdagi ko'rsatkichlar
- Matematik amallar

Imkoniyatlarni aniqlashga bog'liq

- *zahiralardan foydalanish
- garov
- taxmin
- passiv

Mahsulot sotish tahlilida qaysi ko'rsatkichlardan foydalaniladi

- *Sotilgan mahsulot
- Tugallanmagan ishlab chiqarish
- Ma'sul saqlashga qabul qilingan mahsulot
- Egasiz mahsulot

Imkoniyat...

- *Foydalanilmagan resurslardir

Ortiqcha mahsulotdir
Unumsiz mehnatdir
Foydasiz faoliyatdir

Biznes reja ma'lumotlari iqtisodiy tahlil uchun ma'lumotlar manbasi hisoblanadimi

*Ha

Yo'q

Bo'lishi mumkin

Bo'lishi mumkin emas

Auditorlik ma'lumotlari iqtisodiy tahlil uchun ma'lumotlar manbasi hisoblanadimi

*Ha

Yo'q

Bo'lishi mumkin

Bo'lishi mumkin emas

Korxonada iqtisodiy tahlilni tashkil etish talabidan kelib chiqadi

*Ixtiyoriylik va amaliyot

Rasmiy

Savollarga javob berish uchun

Mahsulot sotish

Tahlilni amalga oshirishning asosiy tamoyillaridan biri....

*Tahlilni amalga oshirish bo'yicha majburiyatlarni alohida ijrochilarga bo'lib berishdir

Analitik ish har bir rahbarning, har bir ish boshqaruvchining ish faoliyati majburiyatiga kiradi

Tahlil ishlari bo'lib berilmaydi

Hamma o'zi bilib ishlaydi

Korxonada tahlilni tashkillashtirishning yana bir tamoyillaridan biri

*Uning kam chiqimligini ta'minlashdir

Tahlilda xarajat ahamiyatga ega emas

Xarajatga e'tibor bermaslik kerak

Ko'p talablarga

Analitik ishni uyushtirishning asosiy tamoyillaridan biri

*Reglamentatsiyalash va unifikatsiyalashdir

Kuchli nazorat

Test

Dastur tuzish

Reglamentatsiyalash

*Har bir ijrochidan majburiy talab qilinadigan jadval va tahlilning formalarini ishlab chiqishni ko'zda tutadi

Jiddiylik

Muhimlik

To'g'ri ishlash

Unifikatsiyalash

*Metodik qo'llanmalarni, chiqish formalarini, jadvallarni, standart programmalarni, umumiy baholash mezonlarini ishlab chiqishni ko'zda tutadi

Har bir ijrochidan majburiy talab qilinadigan jadval va tahlilning chiqish formalarini ishlab chiqishni ko'zda tutadi

Muhimlik

To'g'riлик

Boshqaruv tahlilida kimlar qatnashishi mumkin

*Korxonani barcha jamoasi

Faqat iqtisodchilar

Faqat buxgalterlar

Menenjerlar

Tahlil natijalarini -

*Turli shaklda umumlashtirish mumkin

Umumlashtirish shart emas

Qat'iy hisobot shaklida umumlashtiriladi

Kimga kerak bo'lsa o'sha xodim umumlashtiradi

Asosiy fondlardan foydalanishning samaradorlik darajasi qanday aniqlanadi?

*tovar aylanishi hajmi asosiy fondlarning o'rtacha yillik qiymatiga bo'linadi

asosiy fondlarning yillik qiymati tovar aylanishi hajmiga bo'linadi

tovar aylanishi hajmi xo'jaliqdan chiqib ketgan asosiy fondlarning qiymatiga bo'linadi

asosiy fondlarning o'rtacha yillik qiymati foyda miqdoriga bo'linadi

Asosiy fondlardan foydalanish samaradorlik darajasi o'zgarishining tovar aylanishi hajmiga ta'siri qanday aniqlanadi?

*asosiy fondlarning o'rtacha yillik qiymati bo'yicha mutlaq farq rejadagi fond samarasiga

ko'paytiriladi

asosiy fondlardan foydalanishning samaradorlik darajasi bo'yicha mutlaq farq rejadaga fondlarning

o'rtacha yillik qiymatiga ko'paytiriladi

asosiy fondlarning samaradorlik darajasi bo'yicha mutlaq farq hisobot davridagi asosiy fondlarning

o'rtacha yillik qiymatiga ko'paytiriladi

asosiy fondlarning o'rtacha yillik qiymati bo'yicha mutlaq farq xisobot davridagi fond samarasiga

ko'paytiriladi

Debitorlik qarzlarning aylanishi qanday aniqlanadi?

*debitorlik qarzlari summasi taxlil davriga ko'paytirilib, tovar aylanishi hajmiga bo'linadi

debitorlik qarzlari summasi taxlil davriga ko'paytirilib, tovar aylanishi hajmiga bo'linadi

tovar aylanishi hajmi tahlil davriga ko'paytirilib, debitorlik qarzlarga bo'linadi

debitorlik qarzlari tahlil davriga bo'linadi

Kreditorlik qarzlarning aylanishi qanday aniqlanadi?

*kreditorlik qarzlari summasi taxlil davriga ko'paytirilib, muomala xarajatlariga bo'linadi

kreditorlik qarzlari tahlil davriga bo'linadi;

tovarlarning hajmi tahlil davriga ko'paytirilib, kreditorlik qarzlarga bo'linadi

tovarlar aylanishi hajmi kreditorlik qarzlarga bo'linadi

Audit haqida tushuncha qanday ma'noni anglatadi?

* Audit «eshitaman» degan ma'noni bildiradi

Audit - bu iqtisodiy tahlil yakunidir

Audit - bu moliyaviy tahlil yakunidir

Audit bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonaning barqarorligini bildiradigan foyda

O'zbekistonda malaka sertifikatiga ega mustaqil auditorlarni ixtiyoriy tarzda birlashtiruvchi, mustaqil, notijorat jamoat tashkiloti?

* Auditorlar palatasi

Buxgalterlar va auditorlar milliy assotsiatsiyasi

Auditorlar kongressi
Moliya vazirligi

Auditorlik faoliyati deganda nima tushuniladi?

*Xo'jalik yurituvchi sub'ekt faoliyatining qabul qilingan mezonlarga muvofiqligini tekshirish
Auditorlik tashkilotlarining auditorlik tekshiruvlarini o'tkazish bilan bog'liq professional xizmatlar ko'rsatish borasidagi tadbirkorlik faoliyati
Auditorlik tashkilotlarining auditorlik tekshiruvlarini o'tkazish
Auditorlik tashkilotlarining auditorlik tekshiruvlarini o'tkazish va boshqa shu bilan bog'liq professional xizmatlar ko'rsatish borasidagi tadbirkorlik faoliyati

Audit ob'ektlari o'z ichiga nimalarni oladi?

*Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning jarayonlari va alohida operatsiyalari.

Moddiy resurslar

Korxonaning tashkiliy tuzilishi

Boshqaruvning tashkiliy shakllari

«Audit»ning predmeti -?

*Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning faoliyatlari, alohida jarayonlari va ularning qabul qilingan me'yorlarga mosligini tekshirish.

Auditorlik baholash sohasidagi tizimning iqtisodiy, axborot va boshqa tomonlarining holatini o'rganishdan iborat

Xo'jalikning moliya natijalarini hukumat qonunlari va qarorlarining bajarishini tekshirish

Xo'jalikning ishlab chiqarishni qonun va qoidalar asosida bo'lishini tekshirish

Auditorlik tashkiloti-

*qonun hujjatlariga asosan auditorlik faoliyatni amalga oshirishga litsenziyasi bo'lgan yuridik shaxs.

Investitsion kompaniyalar

Maorif muassasalari

Tibbiyot muassasalari

Tekshirish natijalari bo'yicha yakuniy hujjatlar kim tomonidan tuziladi-

*auditor.

korxonah rahbari.

bosh hisobchi.

yuqori turuvchi organ.

Auditor –

*maxsus malakaviy sertifikatga, ma'lum ish tajribasiga ega bo'lgan va bevosita auditorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi mutaxassis

tizimning turli qismlariga taalluqli xo'jalik jarayonlarini o'rganuvchi.

boshqaruv tizimidagi xo'jalik jarayonlarini boshqaruvchi.

tizimning turli qismlariga taalluqli jami resurslarni o'rganuvchi.

Hozirgacha O'zbekistonda nechta Auditorlik faoliyatining milliy standartlari (AFMS) ishlab chiqilgan?

* 20

19

18

16

Auditorning yordamchisi-

*malaka sertifikatiga ega bo'lmagan, lekin auditorning topshirig'iga binoan auditorlik faoliyatida ishtirok etuvchi jismoniy shaxs.
hisob-kitoblarni yurituvchi.
moliyaviy hisobotlarni taqdim etuvchi.
mulk egasi

Auditning huquqiy asoslari-

*audit o'tkazishga asos bo'luvchi huquqiy normalarning majmuasi.
korxonalar m'yoriy xujjatlari.
korxonalar yillik hisobotlari.
korxonalar moliyaviy natijalari.

Audit standartlari-

*barcha auditorlar tomonidan amal qilinadigan va faoliyatlarida qo'llaniladigan auditga oid umumiy mazmundagi me'yoriy talablarning majmuasi
ko'rsatilgan xizmatlar bo'limi.
me'yoriy talablarning mezonlari
texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlar

Auditorlik isboti-

*xo'jalik yurituvchi sub'ekt faoliyatini tekshirish jarayonida auditor tomonidan yig'ilgan axborotlar va ularga asoslanib berilgan baho va xulosa.
umumiy hajmni aniqlash.
auditning bevosita ishchi xujjati.
auditning uslubiy manbasi.

Auditning shakllarini aniqlang.

*Tasdiqlovchi, mos kelish yoki kelmaslik hamda tizimli, tavakkalchilikka asoslangan audit.
Tasdiqlovchi, operatsion audit.
Mos kelish yoki tizimli audit
To'g'ri javob yo'q.

Auditning qanday turlari mavjud?

*tashqi va ichki audit, moliyaviy audit, qonunlarga moslikning auditi, iqtisodiy samaradorlikning auditi, tashabbuskor audit, boshqaruv auditi, ijtimoiy va ekologik auditlar.
tashqi va ichki audit
xo'jalik sub'ektlarini ish yuritish shakllariga qarab bo'linishi
nodavlat va davlat, aralash auditi

Audit o'tkazish muddati-

*shartnomaga asosan audit o'tkazishga ajratilgan vaqt
o'tkazish vaqti belgilanmagan
o'n besh ish kuni
yigirma besh ish kuni

Auditning rejalashtirilishi necha bosqichdan iborat-

*3 bosqichdan.
4 bosqichdan.
2 bosqichdan
6 bosqichdan

Quyidagilarning qaysilari auditorlik tashkilotlarining professional xizmatlariga xos?

*buxgalteriya hisobi, soliq solish, rejalashtirish, menejment va moliya-xo'jalik faoliyatining boshqa

masalalari yuzasidan konsalting xizmati
 soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar bo'yicha hisob-kitoblar va deklaratsiyalarni tuzish
 milliy moliyaviy hisobotni buxgalteriya hisobi xalqaro standartlariga o'tkazish
 buxgalteriya hisobini yo'lga qo'yish, qayta tiklash va yuritish

GLOSSARIY

Profit of lease giver	Lizingga beruvchining daromadi	lizing to'lovlari bilan lizing ob'ektini sotib olish, unietkazib berish va belgilangan maqsadga foydalanis huchun yaroqli holga keltirish xarajatlari o'rtasidagi farqsifatida aniqlanadigan, lizingga beruvchi tomonidan lizing operatsiyasini amalga oshirish natijasida oladigan daromadidir.
Discount	Diskontlash	Kelajakda aniq bir vaqtda olinishi kutilayotgan pul mablag'larining joriy ekvivalentini aniqlash.
Discount rate	Diskont stavkasi	har xil paytiga ta'alluqlib olingan pul summalarini bir vaqtga (paytga) keltirishda foydalanadigan stavka.
Unmaterialistic actives	Nomoddiy aktivlar	- korxonatomonidan ulardan ishlab chiqarish, ishlar bajarish, xizmatlar ko'rsatish yoki tovarlarni sotish jarayonida foydalanish maqsadida yo xudma'muriy va boshqa funksiyalarni amalga oshirish uchun uzoq muddat mobaynida tutiladigan, moddiy-ashyoviy mazmunga ega bo'lmagan mulk ob'ektlari.
Amortization	Amortizatsiya	foydali xizmat muddatimobaynidan nomoddiy aktivning amortizatsiyalanadigan qiymatini uning vazifasidankelibe hiqqan holda mahsulot (ishlar, xizmatlar) tannarxigayokidavr xarajatlariga muntaqam taqsimlash vakiritish;
Amortizable cost	Amortizatsiyalanadigan qiymat	Taxmin qilinayotgan (baholangan) tugatish qiymatini chegirgan holda aktivning boshlang'ich (tiklash) qiymati summasi;
Date of validity	Foydali xizmat muddati	Korxonatomonidan aktivdan foydalanish ko'zda tutilgan davr yoki korxonashbu aktivdan foydalanishdan olishni mo'ljallayotgan mahsulot (ishlar va xizmatlar) miqdori;
Initial value	Boshlang'ich qiymat	nomoddiy aktivlarni yaratish (ishlab chiqish) yokisotib olish bo'yicha haqiqatda amalga oshirilgan xarajatlar qiymati (pula mablag'lari yoki ularning ekvivalentlarining summasiyoxud boshqato'lovlarning joriy qiymati), shujumladanto'langan va qoplanmaydigansoliqlar (yig'imlar), shuningdek aktivni undan maqsadgako'ra foydalanis huchun ish yaroqli holatgake keltirish bilan bevositab og'liq bo'lgan boshqa xarajatlar qiymati;
Final value	Tugatish qiymati	nomoddiy aktivning chiqib ketish bo'yicha kutilayotgan xarajatlarni chegirgan holda uning foydali

		xizmatmuddati oxiridaaktivnitugatishchog'ida olinishikutilayotgan, aktivningtaxminqilinayotgan (baholangan) summasi.
Current value	Joriy qiymat	ma'lumsanadagiamalqilayotganbozornarxlaribo'yi chanomoddiyaktivlarningqiymatiyoki xabardorqilingan, bitimniamalga oshirishni xohlovchi, bir-biridanmustaqiltaraflaro'rtasidabitimniamalga oshirishdaaktivnisotib olishyokimajburiyatlaribajarishuchunetarlibo'lga nsumma;
Remains value	Qoldiq (balans) qiymat	nomoddiyaktivmoliyaviyhisobot (buxgalteriyabalansi)daaksettiriladigan, boshlang'ich (tiklash) qiymativajmlanganamortizatsiyasummasio'rtasid agifarqsifatidaaniqlanadiganmiqdor;
Active market	Faolbozor	oldi-sotdi ob'ektlaribirturda (bir xil) bo'lganvaharqandayvaqtdabitimniamalga oshirishni xohlovchimanfaatdorsotuvchiva xaridorlarnitopishmumkinbo'lgan, shuningdeknarxlarhaqidagima'lumotlar oshkor (hammabop) bo'lganbozor;
Absolute rights	Mutlaququq	bufaqtginahuquqegasitomonidanyokiuningrozilig ibilanqonunhujjatlaridabelgilangantartibdauchinch ishaxsgaberilishimumkinbo'lganmulkiyhuquq.
Accounting operations	Hisob – kitob operatsiyalari	korxonatomonidanyokikorxonaishtirokidahisob (moliya) yilidavomidasodiretilgan operatsiyalarnatijasidayuzagakelgandebitorlikvkr editorlikqarzlarningso'ndirilishi.
Real value of debtor and creditor debts	Debitorlikvakreditorlikqarzlarninghaqiqiyqiymati	korxonaningjamidebitorlik (kreditorlik) qarzlarningfaqtginaso'ndirilishimumkinbo'lganq ismi.
Questionnaire on inner control system	Ichkinazorattizimibo'yichas avolnoma	mijozkorxonaichkinazorattizimisifatinitekshirishv abaholashmaqsadidatuzilganmaxsusishchiqog'oz.
Control risk at accounting operations	Hisob – kitob operatsiyalaridanazoratrisk i	hisobkitob operatsiyalariganisbatanichkinazoratriskiningmavj udbo'lishi, ammo butizimningsifatsizligisababbuxgalteriyatizimidahi sobkitob operatsiyalariningnoto'g'riaksettirilganbo'lish xavfi.
Coding workpapers	Ishchiqog'ozlarnikodlashtir ish	audittekshiruvijarayonidatuzilganbarchaishchiqog' ozlarniauditorlikfirmasidaqabulqilinganraqamlasht irishtizimiasosidajoriyvadoimiifyayllardaarxivlash.
Contocorrect copy	Kontokorrektko'chirma	– mijozkorxona xaridoriG' moletkazibberuvchisivamijozturlishaharlardajoyla shgantaqdirda, ikkitarafningo'zaro debitorlikG' kreditorlik operatsiyalaribo'yichahisob-kitoblariniinventarizatsiyauchuntuziladiganva xaridorlargayuborishuchunmo'ljallanganmijozkor xonahisob-kitoblaritahliliyschetasinusxasi.

Mutual comprasion evidence on accounting	Hisob-kitoblarbo'yichao'zaro solishtirmadalolatnomasi	– mijozkorxonaxaridoriG`moletkazibberuvchisimijozbilanbirshahardajoylas hganbo'lsa, ikkitarafningo'zaro debitorlikG`kreditorlik operatsiyalaribo'yichahisob-kitoblariniinventarizatsiyadatu ziladiganhujjat.
Positive comprasion evidence	Ijobi solishtirmadalolatnomasi	– mijozkorxonavamijoz xaridorlariG`moletkazibberuvchilario'rtasidaamalga oshirilganvaikkitarafbuxgalteriyatizimidaaksettiril ganhisob – kitob operatsiyalarinatijalariningauditortomonidaninvent arizatsiyasibir xilma'lumotniaksettirishiyokimuximbo'lmaganfar qningyuzagakelishi.
Negative comprasion evidence	Salbi solishtirmadalolatnomasi	– mijozkorxonavamijoz xaridorlariG`moletkazibberuvchilario'rtasidaamalga oshirilganvaikkitarafbuxgalteriyatizimidaaksettiril ganhisob – kitob operatsiyalarinatijalariningauditortomonidaninvent arizatsiyasiturlima'lumotlarniaksettirishi (muximfarqningyuzagakelishi).
Indicating tests on accounting operations	Hisob - kitob operatsiyalaribo'yichaaoslovchitestlar	– hisobkitob operatsiyalariningmoliyaviyhisobotlardakeltirilgan summalarito'g'ri (asosli) ekanliginitekshirishgayo'naltirilgantestlarmajmui.
Active	Aktiv	- buxgalteriyabalansiningbirkismibulib, ma'lumbirmuddatgasub'ektmablaglariningtarkibiv ajoylanishinipulkurinishidaaksettiradi. Bundantashqaribalansningpassivqismihammavjud bo'lib, aktivvapassivtomonlarbo'limvamoddalardaniborat . Aktiv tomonining jami summasi passiv tomoni summasi bilan teng bo'lishi lozim. Buni shunday tushuntirish mumkin, ya'ni aktiv tomonidagi mablag'larning manbalari, balansning passiv tomonida joylashgan.
Accretion	Akkreditiv	- nakd pulsiz hisob-kitob turlaridan biri. Ma'lum bir tovar va xizmatlar uchun belgilangan muddatda mol etkazib beruvchilar bilan hisob-kitoblar uchun ajratilgan pul mablag'idir. Akkreditiv quyidagi xollarda qo'llaniladi: xaridor va mol etkazib beruvchi o'rtasidagi shartnomaga asosan, xaridor va mol etkazib beruvchi o'rtasidagi xo'jalik munosabati doimiylikka ega bulmasa, xaridor tovarni mol etkazib beruvchi manzilida qabul qilib olsa, xokimiyat ko'rsatmasi va yo'riqnomasiga ko'ra, tovar etkazib berishning alohida ma'lum bir sharoitlarida bank muassasasi talabi bilan kreditlash va hisob-kitobning ma'lum usuliga o'tgan korxonalar munosabatida, tovar moddiy boyliklarining me'yorida yuqori zahiralarga ega bo'lgan korxonalar munosabatida.
		(lat. accueptuk - qabul qilingan) - belgilangan

Accept	Aksept	sharoit bo'yicha shartnoma tuzishga rozilik berish. Naqd pulsiz hisob-kitobda aksept xaridorning mol etkazib beruvchi taqdim qilgan hisobini to'lashga rozilik bildiradi.
Acceptance	Akseptant	(lat. acceptaiik - qabul qiluvchi) - hisob bo'yicha to'lovni amalga oshirishga rozilik bergan korxonalar, tashkilotlar va muassasalar yoki shaxslar.
Accepting	Akseptlash	(lat. acceptare - qabul qilish) - to'lov hisobini qabul qilish, mol etkazib beruvchi schetiga to'lovni o'tkazishga rozilik berish.
Balance	Balans	(fr. balance- muvozanat, tarozining ikki pallasi) - doimiy o'zgarishda va o'zaro bog'liq kattaliklarning holatini ko'rsatuvchi, ko'rsatkichlar tizimi, tenglik.
Accounts in balance	Balansdagi schetlar	- buxgalteriya ko'rsatkichlari balansida aks ettiriladigan buxgalteriya schetlaridir.
Bank correspondent	Bank korrespondent	- boshqa banklar bilan o'zaro munosabatlarda bo'ladigan va ularning topshiriqlari bilan ma'lum bir moliyaviy jarayonlarni bajaruvchi bank.
Initial documents	Birlamchi hujjatlar	- buxgalteriya hujjatlari bo'lib, xo'jalik jarayoni sodir bo'lgan vaqtda tuziladi va ular sodir etilganligi haqida birlamchi guvohnoma hisoblanadi.
Main contract	Bosh shartnoma	- umumiy ish bajarish yoki tovar etkazish davri tugagunga qadar muddatga tuzilgan shartnoma.
Accounting balance	Buxgalteriya balansi	- ma'lum bir davrda xo'jalik mablag'lari va ular manbalarining pul qiymatini guruhlab va umumlashtirib aks ettirish usuli.
Notes of accounting	Buxgalteriya daftarlari	- sintetik va analitik hisobni hujjatlarga asosan kayd qilish.
	Buxgalteriya o'tkazuvi	- schetlar korrespondentsiyasini yozish. Bunda xo'jalik jarayoniga tegishli summa bir schetning debeti va ikkinchi schetning kreditida aks ettiriladi. Buxgalteriya o'tkazmasi hujjatlar (jurnal-order, tabulyagramma yoki eski hujjatlar shakli memorial-order) ga asosan tuziladi
Registration	Qaydnoma	- birlamchi hujjat yoki hisob registri. Qaydnoma yig'ma hujjat bo'lishi ham mumkin. Qaydnomadan buxgalteriya hisobining hamma shakllarida xam foydalaniladi.
Claim	Da'vo	- da'vo qo'zg'atuvchining talabi. Korxonalar ularga qarzdorlarga (debitorlarga) o'z vaqtida to'lanmagan qarzlik summalar uchun da'vo qo'zg'atishlari lozim. Da'vo moddiy zarar keltirganlarga nisbatan asosli ravishda qo'zg'atilishi zarur (debitorlik qarzlari, da'volar yuzasidai hisob-kitoblarga qarang).
Debit	Debet	(lat. debet - u majbur) - buxgalteriya hisobining bir qismi. Aktiv schetlarning debetiga summalarning ko'payishi yozilsa, passiv schetlarda esa,

		summaning kamayishi yoziladi. Hisoblashish schetlarining debetida esa, boshqa korxonaga va shaxslarning shu korxonaga qarzlari aks ettiriladi va debetorlik qarzlari deyiladi. Debet qoldiklari esa, aktiv va aktiv-passiv schetlarda bo'ladi.
Debtors	Debitorlar	(lat. debitor - qarzdor) - ushbu sub'ektga qarzdor bo'lgan boshqa korxonaga, tashkilot, muassasa yoki shaxslar bo'lib, ular debitorlik qarzlarini to'lashlari lozim.
Depots	Deponent	(lat. depono - yig'aman) - korxonaga, tashkilot, muassasa yoki jismoniy shaxsning korxonaga, tashkilot, muassasada vaqtincha saqlayotgan mablag'i.
Dividend	Dividend	- aksiyadorlik jamiyati foydasining bir qismi bo'lib, aksiyadorlar o'rtasida soliqlarni, ishlab chiqarishni kengaytirishga ajratmalarni, zahiralarni tashkil etish, obligatsiyalar bo'yicha foizlarni va boshqa to'lovlarni amalga oshirilganidan so'ngina taqsimlanadi.
Dotation	Dotatsiya	- korxonaga, tashkilot, muassasalarga qarzlarni qoplash uchun davlat tomonidan beriladigan nafaqa.
Rental	Ijara	(polyak. - аренда va lat. arrendare - qarzga foydalanishga berish) - SHartnoma asosida buyumlarning vaqtinchalik foydalanishga belgilangan ijara haqi to'lovi asosida berilishi.
Rent	Ijarachi	- biror narsani ijaraga olgan korxonaga, tashkilot va muassasa yoki jismoniy shaxs.
	Inventarizatsiya	- korxonaga tegishli bo'lgan barcha asosiy vositalar, inventarlar, mablag'lar va boshqa moddiy boyliklarning haqiqatda mavjudligi bilan buxgalteriya hisobi ma'lumotlarini solishtirish va tekshirish usuli.
	Inventar kartochkalar	- asosiy vositalar (fondlar)ning hisobi uchun mo'ljallangan hisob registrining shakli. Inventar kartochkalar har bir ob'ekt xo'jalikka keltirilganda tuziladi.
	Inventar ob'ekti	- tugallangan qurilish, buyum yoki kompleks inventar ob'ekti asosiy vositalar tarkibida hisobga olinadi. Har bir korxonada inventar ob'ektlari ko'p bo'lib, ularning har biri bo'yicha hisobni to'g'ri tashkil etish uchun inventar raqam belgilanadi.
	Inkassalash	- inventar ob'ektga birlashtirilgan raqam. Inventar raqami asosiy vositalar (fondlar) hisobini to'g'ri tashkil etish uchun va ob'ektlarning saqlanishini ta'minlash uchun zaruriy hisoblanadi. Bir turdagi buyumlarning guruhi uchun shu ob'ektlarning haqiqiy holati, eng ko'p qiymatini hisobga olgan holda, raqamlar seriyasi ajratiladi. Buxgalteriya hujjatlarida asosiy vositalar hisobida ushbu inventar raqamlar ko'rsatiladi.

	Ishlab chiqarish xarajatlari	- korxonaning mahsulot ishlab chiqarish bilan bog'liq xarajatlari (mehnat haqi, xom ashyo, material, yoqilg'i, asosiy vositalarning eskirishi va xokazolar).
	Kalkulyasiya	(lat. calculatio - hisoblash) - bajarilgan ish, tayyorlangan mahsulot, qabul qilingan moddiy boyliklar qiymatini aniqlash, xarajatlarni guruhlash usuli.
	Kassa kitobi	- korxonada kassiri kassa jarayonlari hisobini yurgizishiga mo'ljallangan hisob registrlari.
	Kassa limiti	- korxonada kassasida doim bo'lishi mumkin bo'lgan pul mablag'larining summasi. Bu summa kunlik mayda xarajatlar uchun ishlatiladi.
	Kassaning orderlari	- korxonada kassasiga pul kirimi va chiqimining qonuniyligini va belgilangan maqsad bo'yicha amalga oshirilganligini asoslovchi hujjatlar.
	Kelgusi davr daromadlari	- hisobot davrida olingan, ammo kelgusi davrga tegishli bo'lgan mablag'lar.
	Konsalting	- maslahat xizmatini ko'rsatish va ekspertiza o'tkazish. Konsalting bilan shug'ullanadigan firmalar konsultativ deb ataladi.
	Konsignatsiya	- tovarlarni xorijga sotishning komission shakli bo'lib, unga ko'ra tovarlarning egasi (konsignant) u erdagi o'z komissioneriga (konsignatoriga) tovarlar partiyasini sotish uchun jo'natadi.
	Korxonaning bankdagi hisobidan ko'chirma	korxonaning hisob-kitob, joriy va maxsus schetlaridagi pul mablag'larining harakati haqida bank muassasasining yuborgan hujjati.
	Kredit	(lat. credit - u ishonadi) - buxgalteriya schetining bir qismi. Aktiv schetlarning kreditida hisob ob'ektining kamayishi yoziladi, passiv schetlarda esa ushbu hisob ob'ektlari summasining ko'payishi yoziladi. Kredit tomondagi kredit-passiv va aktiv-passiv schetlarda bo'ladi.
	Majburiy to'lov	- egasining roziligisiz hisob-kitob schetidan pul mablag'ining o'tkazilishi. Masalan, majburiy to'lovlariga; davlat byudjetiga, davlat ijtimoiy sug'urtasiga to'lov, sug'urta to'lovlari va boshqa belgilangan qoidalarga asosan to'lovlar kiradi.
	Mehnat balansi	- mehnat resurslarining (ish kuchi, ish vaqti) haqiqatda yoki kutilgan va ulardan foydalanish mikdorini aks ettiradi. Mehnat balansida ishchi kuchini qayta ishlab chiqarish, joylashtirish va mehnat resurslarini iste'molga mos ravishda taqsimlashning asosiy jarayonlari haqida ma'lumotlar ko'rsatiladi.
	Auditor	- auditor malaka sertifikatiga ega bo'lgan jismoniy shaxsdir. Auditor mehnat shartnomasi bo'yicha yoki fuqarolik-huquqiy shartnoma bo'yicha faqat bitta auditorlik tashkiloti bilan ishlashi mumkin.

	Auditorning yordamchisi	auditor malaka sertifikatiga ega bo‘lgan va auditorlik hisobotida, auditorlik xulosasida auditorning ekspert xulosasida hamda auditorlik tekshiruvini o‘tkazish bilan bog‘liq bo‘lgan boshqa rasmiy hujjatda imzo chekish huquqiga ega bo‘lgan tarzda auditorning topshirig‘iga binoan auditorlik tekshiruvida ishtirok etayotgan jismoniy shaxsdir.
	Auditorlik faoliyati	auditorlik tashkilotlarining auditorlik tekshiruvlarini o‘tkazish va professional xizmatlar ko‘rsatish borasidagi tadbirkorlik faoliyati tushuniladi.
	Auditorlik tekshiruvi	moliyaviy hisobot va boshqa moliyaviy axborot to‘g‘riligi va qonun hujjatlariga mosligini aniqlash maqsadida xo‘jalik yurituvchi sub‘ektning moliyaviy hisobotini hamda u bilan bog‘liq moliyaviy axborotni auditorlik tashkilotlari tomonidan tekshirishdir.

MUSTAQIL ISHLARINI BAJARISHGA USLUBIY KO‘RSATMA.

Kirish

Mazkur uslubiy ko‘rsatma O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligining 2010 yil 14 avgustdagi 286-sonli «Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etish to‘g‘risida»gi buyrug‘i bilan tasdiqlangan «Talabalar mustaqil ishini tashkil etish va nazorat qilish» bo‘yicha yo‘riqnomasi, 2010 yil 7 avgustdagi 276-sonli buyrug‘i bilan amalga kiritilgan «Oliy ta‘lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholashning reyting tizimi to‘g‘risida Nizom»ga ko‘ra hamda JizPI «SERVIS» fakulteti Ilmiy Kengashining 2016 yil 27 avgustdagi 1-bayonnomasi bilan tasdiqlangan «Iqtisodiy tahlil va audit» fani bo‘yicha Ishchi o‘quv dasturi asosida ishlab chiqilgan.

«Iqtisodiy tahlil va audit» fanidan talabalar mustaqil ishlarini tashkil etish, nazorat qilish va baholash bo‘yicha tayyorlangan ushbu uslubiy ko‘rsatma bakalavriat bosqichi menejment ta‘lim sohasining barcha yo‘nalishlari 2-kurs SERVIS fakulteti talabalarining mazkur fandan mustaqil ishini tashkil etish va nazorat qilishda foydalanish uchun tavsiya etiladi.

Mustaqil ishning o‘ziga xosligi shundaki, o‘quv faoliyatining bu qismi talabalarning mustaqil faolligi hamda tegishli professor-o‘qituvchilarning nazorati asosida tashkil etilib, o‘quv rejada semestrlar bo‘yicha belgilangan soatlar hajmiga ko‘ra amalga oshiriladi. Xususan, bakalavriat bosqichi qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini saqlash texnologiyasi ta‘lim sohasining barcha yo‘nalishlari uchun «Iqtisodiy tahlil va audit» fani bo‘yicha mustaqil ishlarning umumiy hajmi o‘quv rejada 50 soat miqdorida belgilangan.

Mazkur uslubiy ko‘rsatmada talabalar mustaqil ishlarining asosiy shakllari va ularning mazmuni, mustaqil ishni amalga oshirishda talaba bajarishi lozim bo‘lgan vazifalar, mustaqil ishni bajarish bo‘yicha maslahatlarni tashkil etish, ularni nazorat qilish va baholash tartibi bayon etilgan.

2.Talabalar mustaqil ishlarining mazmuni va asosiy shakllari

«Iqtisodiy tahlil va audit» fani bo‘yicha talabalar mustaqil ishlarini tashkil etish ularda iqtisodiy bilim, dunyoqarash, ijtimoiy faollik va mustaqil fikrlashni shakllantirishga qaratilgan tadbirlar tizimini o‘z ichiga oladi. U o‘quv rejasi va fanlar dasturlarida ko‘zda tutilgan zarur bilimlar va ko‘nikmalarning talabalar tomonidan oqilona, kam vaqt va kuch sarflab o‘zlashtirilishini ta‘minlaydi.

Iqtisodiyot nazariyasini o‘qitish jarayonini takomillashtirish, talabaning qiziqishlarini, anglash faolligini va mustaqil ishlarini rivojlantirish yo‘nalishida boradi, bunda ijodiy fikrlash, mustaqil o‘qish, ko‘nikma va layoqatlari shakllanadi.

Talaba mustaqil ishi – muayyan fandan o‘quv dasturida belgilangan bilim, ko‘nikma va malakaning ma‘lum bir qismini talaba tomonidan fan o‘qituvchisi maslahati va tavsiyalari asosida auditoriya va auditoriyadan tashqarida o‘zlashtirishiga yo‘naltirilgan tizimli faoliyatdir.

Mustaqil ishni bajarishdan asosiy maqsad – «Menejment» kafedrasida professor-o‘qituvchilarining bevosita rahbarligi va nazorati ostida talabalarni semestr davomida fanni uzluksiz o‘rganishini tashkil etish, olingan bilim va ko‘nikmalarni yanada mustahkamlash, kelgusidagi darslarga tayyorgarlik ko‘rish, aqliy mehnat madaniyatini, yangi bilimlarni mustaqil ravishda izlab topish va qabul qilishni shakllantirish hamda ushbu tariqa universitetda raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashga erishishdan iborat.

Mustaqil ish uchun beriladigan topshiriqlarning shakli va hajmi, qiyinchilik darajasi semestrda–semestrda ko‘nikmalar hosil bo‘lishiga muvofiq ravishda o‘zgarib, oshib borishi lozim. YA’ni, talabalarning topshiriqlarni bajarishdagi mustaqilligi darajasini asta-sekin oshirib, ularning topshiriqlarni bajarishga tizimli va ijodiy yondoshishga o‘rganib borishi kerak.

“Iqtisodiy tahlil va audit” fani bo‘yicha talabalar mustaqil ishini tashkil etishda talabaning akademik o‘zlashtirish darajasi va qobiliyatini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- fanning ayrim mavzularini o‘quv adabiyotlari yordamida mustaqil o‘zlashtirish, o‘quv manbalari bilan ishlash;

- seminar mashg‘ulotlariga tayyorgarlik ko‘rib borish;

- belgilangan mavzular bo‘yicha referat tayyorlash;

- O‘zbekiston Respublikasi qonunlari, Prezident qarorlari va farmonlari hamda boshqa me‘yoriy hujjatlarni konspektlashtirish;

- testlar echish;

- amaliyotdagi mavjud muammoning echimini topish bo‘yicha keyslar echish;

- munozarali savollar va topshiriqlarga tayyorgarlik ko‘rish;

- talabalarning ilmiy jamiyatlari va to‘garaklarida ishtirok etish;

- ko‘rgazmali vositalar tayyorlash;

- kurs ishi (loyihalari)ni bajarish;

- hisob-kitob va grafik ishlarini bajarish;

- ilmiy maqola, tezislar va ma‘ruza matnlarini tayyorlash;

- “talaba-o‘qituvchi-kutubxona” kunida fan bo‘yicha yangi o‘quv adabiyotlari sharhini o‘qituvchi bilan hamkorlikda tayyorlash;

- axborot resurs markazida belgilangan mavzular bo‘yicha nazariy, amaliy va statistik ma‘lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va muayyan tizimga solish;

- belgilangan mavzular bo‘yicha zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida taqdimot materiallari tayyorlash;

- talabalar yotoqxonasiidagi ma‘naviyat xonasi, kutubxona, zamonaviy axborot texnologiyalar markazi imkoniyatlaridan foydalanilgan holda mustaqil o‘qish jarayonlarida ishtirok etish;

- fakultativlar va maxsus seminarlar ishlarida ishtirok etish;

- kafedralar va fakultetlarning ilmiy hamda ilmiy-uslubiy ishlarida ishtirok etish va boshqalar.

Talabalarning mustaqil ishi ta‘lim va tarbiyaning shunday vazifalariga bo‘ysundirilganki, butun o‘quv jarayoni to‘lalgicha talabalar tomonidan faol, ongli, puxta va tizimli ravishda fan asoslarini o‘zlashtirish va ularda iqtisodiy dunyoqarashni shakllantirish imkonini beradi. Bu vazifalar ta‘lim jarayoni va shaxsni shakllantirish qonuniyatlarini bilmasdan va foydalanmasdan turib hal qilinishi mumkin emas. Ularning mazmuniga qisqacha to‘xtalib o‘tamiz.

Mavzuni mustaqil o‘zlashtirish. Fanning xususiyati, talabalarning bilim darajasi va qobiliyatiga qarab ishchi o‘quv dasturiga kiritilgan alohida mavzular talabalarga mustaqil ravishda o‘zlashtirish uchun topshiriladi. Bunda mavzuning asosiy mazmunini ifodalash va ochib berishga xizmat qiladigan tayanch iboralar, mavzuni tizimli bayon qilishga xizmat qiladigan savollarga e‘tibor qaratish, asosiy adabiyotlar va axborot manbalarini ko‘rsatish lozim.

Topshiriqni bajarish jarayonida talabalar mustaqil ravishda o‘quv adabiyotlaridan foydalanib, ushbu mavzuni konspektlashtiradilar, tayanch iboralarning mohiyatini anglagan holda mavzuga taalluqli savollarga javob tayyorlaydilar. Zarur hollarda (o‘zlashtirish qiyin bo‘lsa, savollar paydo bo‘lsa, adabiyotlar etishmasa, mavzuni tizimli bayon eta olmasa va h.k) o‘qituvchidan maslahatlar

oladilar. Mustaqil o'zlashtirilgan mavzu bo'yicha tayyorlangan matn o'qituvchiga himoya qilish orqali topshiriladi.

O'quv jarayonining ajralmas tarkibiy qismi bo'lgan iqtisodiyot nazariyasi fani bo'yicha mustaqil ishlar ko'proq referatlar qo'rinishida bo'lib kelmoqda. Referat talabalar ilmiy ishlarining birinchi shaklidir. Talabalar ilmiy ijodi o'quv jarayonlaridan biri sifatida o'qitish, bilim berish va tarbiyalash vazifalarini bajarishda o'z xususiyatlariga ega. Talaba tadqiqot faoliyatiga jalb qilinib, ilmiy adabiyotlar bilan ishlash, statistik va boshqa materiallarni yig'ish, qayta ishlash va tahlil qilish ko'nikmalariga ega bo'ladi, o'rganilayotgan hodisani tanqidiy baholashga o'rganadi, nazariyani amaliyot bilan bog'laydi va h. k.

Agar referat tayyorlashning darslik bo'yicha tayyorlangan seminar mashg'ulotidagi chiqishga qaraganda mazmun va sifat jihatdan yuqoriligi hisobga olinsa, referat shubhasiz katta foyda keltiradi. Talaba auditoriya oldida referatda bayon qilingan qoidalarni himoya qilishga, yoqlashga tayyorlanishi kerak, iqtisodiyot nazariyasini o'rganishda bu muhim ahamiyatga ega.

Referat - bu talabalar mustaqil ishlarining samarali shakllaridan biridir. Mazkur shakl talaba tomonidan referat mavzusini tanlash, unda yoritiladigan masalalar mazmunini oldindan rejalashtirish, referatni tayyorlash va muhokama qilishning barcha bosqichlarida kafedra professor-o'qituvchilarining tashkiliy-uslubiy yordami va maslahati asosidagina samarali amalga oshishi mumkin. Bu erda o'qituvchi tomonidan talabalarning referat ishlariga rahbarlik qilish qanchalik batafsil va malakali amalga oshirilganligi va referatlarga talablar mezoni qanchalik to'g'ri qo'yilganligi albatta, hal qiluvchi ahamiyatga ega. Topshiriq talabalarning referat yozish ko'nikmalarini, ilmiy qiziqishlari va bilim darajasini hisobga olgan holda berilishi juda muhim.

Ko'rgazmali vositalar tayyorlash. Talabaga muayyan mavzuni bayon qilish va yaxshiroq o'zlashtirish uchun yordam beradigan ko'rgazmali materiallar tayyorlash vazifasi topshiriladi. Mavzu o'qituvchi tomonidan aniqlanib, talabaga ma'lum ko'rsatmalar, yo'l-yo'riqlar beriladi. Ko'rgazmali vositalarning miqdori, shakli va mazmuni talaba tomonidan mustaqil tanlanadi. Bunday vazifani bir mavzu bo'yicha bir necha talabaga yoki talabalar guruhiga topshirish ham mumkin.

Mavzu bo'yicha testlar, munozarali savollar va topshiriqlar tayyorlash.

Talabaga mustaqil ish sifatida muayyan mavzu bo'yicha testlar, qiyinchilik darajasi har xil bo'lgan masalalar va topshiriqlar, munozaraga asos bo'ladigan savollar tuzish vazifasi topshiriladi.

Bunda o'qituvchi tomonidan talabaga testga qo'yiladigan talablar va uni tuzish qonun-qoidalari, qanday maqsad ko'zda tutilayotganligi, muammoli savollar tuzishda mavzuning munozarali jihatlarini qanday ajratish lozimligi, topshiriqlarni tuzish usullari bo'yicha yo'l-yo'riq beriladi.

Ilmiy maqola, tezislar va ma'ruzalar tayyorlash. Talabaga biron-bir mavzu bo'yicha (mavzuni talabaning o'zi ham tanlashi mumkin) ilmiy maqola, tezis yoki ma'ruza tayyorlash topshirilishi mumkin. Bunda talaba o'quv adabiyotlari, ilmiy-tadqiqot ishlari, dissertatsiyalar, maqola va monografiyalar hamda boshqa axborot manbalaridan mavzuga tegishli materiallar to'playdi.

Talabalarning ilmiy-nazariy konferensiyalari ham talabalar mustaqil ishlarining shakllaridan biridir. Kafedra professor-o'qituvchilari talabalar ilmiy-nazariy konferensiyasini tashkil etish orqali o'z ishini guruhning kasbiy yo'naltirilganligini, a'zolarining yosh tarkibini, qiziqishlarini hisobga olib, tabaqalashgan holda tashkil qilishi kerak. Faqat shu holdagina talabalarning konferensiyani o'tkazishda faol ishtiroki va manfaatdorligi ta'minlanadi. Talabalarning ilmiy-nazariy konferensiyalarini "Iqtisodiy tahlil va audit" fani bo'yicha talabalarning ilmiy-nazariy konferensiyalarini quyidagi bosqichlarda amalga oshirish maqsadga muvofiqdir:

1-bosqich – fan o'qitilayotgan barcha o'quv guruhlarida konferensiyalarni o'tkazish;

2-bosqich – har bir guruhda tanlab olingan talabalarning eng yaxshi ma'ruzalarini fakultet va fakultetlararo konferensiyaga taqdim etish va o'tkazish;

3-bosqich – fakultetlararo konferensiyada tanlab olingan eng yaxshi ma'ruzalarni umumuniversitet ilmiy-nazariy konferensiyasiga taqdim etish.

Butun guruhlar uchun yagona bo'lgan konferensiya mavzusini tasdiqlab, talabalarning ma'ruza va chiqishlarini guruhlarining qiziqishlariga qarab ixtisoslashtirish mumkin.

3.Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishning asosiy tamoyillari

Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishda «Talabalar mustaqil ishini tashkil etish va nazorat qilish» bo'yicha yo'riqnomada belgilangan quyidagi asosiy tamoyillarga rioya qilish maqsadga muvofiqdir:

1.Talabalar mustaqil ishlarini ikki ko'rinishda – auditoriyada va auditoriyadan tashqarida tashkil etish.

2.Talabalar mustaqil ishlarini tizimli ravishda, ya'ni bosqichma-bosqich, oddiydan murakkabga qarab tashkil etilishini ta'minlash.

3. Talabalar mustaqil ishlarining shakli va hajmini belgilashda quyidagi muhim jihatlarga e'tibor qaratish:

- talabaning o'qish bosqichi;
- muayyan fanning o'ziga xos xususiyati, o'zlashtirishdagi qiyinchilik darajasiga;
- talabaning qobiliyati, nazariy va amaliy tayyorgarlik darajasiga;
- fanning axborot manbalari bilan ta'minlanganlik darajasiga;
- talabaning axborot manbalaribilan ishlay olish darajasiga;
- mustaqil ish uchun topshiriqlar kursdan-kursga o'tish bilan shakl va hajm jihatidan o'zgarib borishiga;
- mustaqil ish fan xususiyati hamda talabaning akademik o'zlashtirish darajasiga va qobiliyatiga mos holda tashkil etish.

4.Mustaqil ishni amalga oshirishda talaba bajarishi lozim bo'lgan vazifalar

Talabalar mustaqil ishlarini tashkil etishda quyidagi vazifalarni bajarishlari lozim:

- yangi bilimlarni mustaqil tarzda puxta o'zlashtirish ko'nikmalariga ega bo'lish;
- zarur ma'lumotlarni izlab topish uchun qulay usullarni va vositalarni aniqlash;
- axborot manbalaridan samarali foydalanish;
- an'anaviy o'quv va ilmiy adabiyotlar hamda me'yoriy xujjatlar bilan ishlash;
- elektron o'quv va ilmiy adabiyotlar va ma'lumotlar banki bilan ishlash;
- Internet tarmog'idan maqsadli foydalanish;
- ma'lumotlar bazasini tahlil etish;
- ish natijalarini ekspertizaga tayyorlash va ekspert xulosasi asosida qayta ishlash;
- topshiriqlarni bajarishda tizimli va ijodiy yondashish;
- ishlab chiqilgan echim, loyiha yoki g'oyani asoslash va mutaxassislar davrasida himoya qilish.

5.Talabalar mustaqil ishi bo'yicha maslahatlarni tashkil etish tartibi

Talabalar mustaqil ishi bo'yicha maslahatlar darsi auditoriyadan tashqarida amalga oshirishga mo'ljallangan mustaqil ishlarni bajarish yuzasidan tegishli yo'llanmalar berish va uning bajarilishini nazorat qilib borish maqsadida tashkil qilinadi.

Talabalar mustaqil ishi bo'yicha maslahatlar darsi fanning kalendar-tematik rejasiga muvofiq o'tkaziladi. "Iqtisodiy tahlil va audit" fani bo'yicha talabalarning mustaqil ish mavzulari va mazmuni, ularni bajarish yuzasidan hisobot shakllari quyidagi jadvalda keltirilgan:

Maslahat darsi tegishli fan o'qituvchisi tomonidan o'tkaziladi.

Fan o'qituvchisi maslahat darsida quyidagi ishlarni amalga oshiradi:

- talabalar mustaqil ishlari topshiriqlarini bajarish yuzasidan tegishli yo'llanma beradi.
- topshiriqni bajarish rejasini tuzishga yordamlashadi;
- tegishli adabiyotlar axborot manbalarini tavsiya qiladi;
- talabalar mustaqil ishlari yuzasidan tayyorlangan ishlanma, hisobot, referat, hisob-kitob va topshiriq natijalarini qabul qiladi hamda baholaydi.

Talabalar mustaqil ishi bo'yicha maslahatlar o'quv jarayonining 1 va 2 smenada tashkil etilishiga qarab talabalarning darsdan bo'sh vaqtlarida dars jadvaliga kiritiladi.

Talabalar mustaqil ta'limining mazmuni va hajmi

t/r	Mustaqil ta'lim mavzulari	Bajarish muddati	Soat
1.	Iqtisodiy tahlilning predmeti, vazifalari va mazmuni	1 –hafta	2
2.	Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo'llaniladigan an'anaviy usullar	2,3 -haftalar	2
3.	Iqtisodiy tahlilning turlari, axborot manbalari va iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil etish	4,5 –haftalar	4
4.	Korxonalarining ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko'rsatkichlarni tahlil qilish usullari	6, 7 – haftalar	6
5.	Korxonalar moliyaviy natijalarini tahlil qilish	8,9 –haftalar	6
6.	Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari. O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini tashkil qilishning xuquqiy asoslari. Auditorlik tekshiruvining turlari, hillari va shakllari.	10,11 –haftalar	4
7.	Auditda muximlik tushunchasi va auditorlik riski. Auditorlik tekshiruvlarini rejalashtirish.	12,13 –haftalar	2
8.	Auditorlik- dalillari. Ekspert ishlaridan va boshqa auditorlik tashkiloti ma'lumotlaridan foydalanish.	14–hafta	4
9.	Auditorlik tekshiruvining yakuniy bosqichi.	15 –hafta	4
10.	Aktivlar auditi	16-hafta	6
11.	Majburiyatlar auditi	17- 18 hafta	6
12	Korxonaga xususiy kapitali auditi		
Jami			50

6. Talabalar mustaqil ishlarini nazorat qilish va baholash tartibi

Mustaqil ishlarining bajarilishi "Talabalar bilimini nazorat qilish va baholashning reyting tizimi Nizomi" talablari asosida nazorat qilinadi va baholanadi. Mustaqil ishlarini baholash mezonlari talabalarga o'quv yili boshlanishi oldidan uslubiy materiallar bilan birgalikda tarqatiladi.

Mustaqil ishlarining bajarilishi "Talabalar bilimini nazorat qilish va baholashning reyting tizimi Nizomi" talablari asosida quyidagicha baholanadi:

- 86-100 ball – "A'lo"
- 71-85 ball – "YAxshi"
- 56-70 ball – "O'rta"
- 0-55 ball – "Qoniqarsiz".

Asosiy adabiyotlar

1. Abdullaev A., Abduvaxobov O., Qayumov I. Audit asoslari.- T.: UAJBNT, 2003,- 196 b.
2. Dasmuratov R.D. Audit asoslari. - T.: O‘zbekistan milliy ensiklopediyasi, 2003,-612 6.
3. Tulaxodjaeva M., Ilxomov SH.I. va boshqalar. Audit. Darslik. 1-2 jild. — T.: Norma, 2008.
4. Pardayev M.Q., Isroilov V.I. Iqtisodiy tahlil. O‘quv qo‘llanma. -T.: Mehnat, 2004. -490 6.
5. Shoalimov A.X. Tojiboyeva Sh.A. Iqtisodiy tahlil nazariyasi. Darslik. -T.: TDIU, 2010.-265 6

Qo‘shimcha adabiyotlar

6. O‘zbekiston Respublikasiing «Buhgalteriya hisobi to‘g‘risida»gi Qonuni. -T.: 2016.
7. O‘zbekiston Respublikasiing “Auditorlik faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni. - T.: 2000.
8. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - xar bir raxbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak.
9. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha xarakteristikalar strategiyasi to‘g‘risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti SHavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi 22 dekabr 2017 yil. Toshkent, Xalq so‘zi gazetasi.
12. Berdnyukova T.B. Analiz i diagnostika finansovo-xozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya. Uchebnik. -M.: Infra-M., 2010. -293 s.
13. Vaxobov A. va boshqalar. Moliyaviy va boshqaruv tahlili. Darslik,- T.:SHarq, 2005.-584 b.
14. Ergeshev E.E. Iqtisodiy va moliyaviy tahlil. Darslik. -T.: Konsauditinform, 2005.-374 b.

Internet saytlari

1. www.economics.ru
2. www.ved.ru
3. www.ser.uz
4. www.uza.uz
5. www.ifmr.uz
6. www.lex.uz
7. www.ziyonet.uz

